

Lærerveiledning
Kartlegging av leseferdighet
Trinn 2 og 3 på russisk

Инструкция для учителя
к заданиям вторых и третьих классов
**Контрольная работа по оценке навыков
чтения**
русский вариант

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring har utarbeidet prøven på russisk på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet som del av Tiltak 13 i Strategiplanen
Likeverdig opplæring i praksis!

I likhet med prøvene på andre og tredje trinn på albansk, arabisk, kurdisk badini/kurmanci og kurdisk sorani, persisk (farsi), polsk, somali, spansk, tamil, thai, tyrkisk, urdu og vietnamesisk er disse prøvene laget etter samme modell som prøvene *Kartlegging av leseferdighet*, som Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning tidligere har utarbeidet for Direktoratet.

Kartlegging av leseferdighet på russisk

Lærerveiledning for 2. og 3. trinn

*Utdanningsdirektoratet
Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring
Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning*

2009

Контрольная работа по оценке навыков чтения на русском языке

Инструкция для учителя к заданиям вторых и
третьих классов

*Директорат по образованию
Государственный центр по многонациональному
обучению
Государственный центр по обучению и исследованиям
по вопросам чтения*

2009

Lærerveiledning for 2. og 3. trinn	3
Innledning.....	6
Instruksjonen til elevene.....	6
Når skal prøvene tas, og hvilke elever bør ta dem?.....	6
Инструкция для учеников.....	7
Kartlegging er ikke eksamen eller vanlig undervisning.....	8
Å ta prøvene må ikke gi elevene følelsen av å mislykkes.....	8
Øveoppgavene skal gi elevene sjansen til å forstå hva de skal gjøre	8
Det bør være to lærere sammen når elevene tar prøven	10
Ting læreren og elevene trenger	10
Instruksjon til elevene	10
Желательно присутствие двух учителей во время выполнения контрольной работы учениками.	11
Предметы, которые требуются учителю и ученикам.	11
Hva læreren sier for begge klassetrinnene	12
Что говорит учитель для учащихся обоих классов.	13
Prøven for 2. trinn	14
Delprøvene for 2. trinn er:.....	14
Контрольная работа для 2. класса.....	15
Задания для 2. класса следующие:.....	15
1. Bokstavediktat.....	16
1. Буквенный диктант:	17
2. Å skrive den første bokstaven i de ordene som bildene viser	18
2. Напиши первую букву в словах к картинкам.....	19
Øveoppgave for at elevene skal kjenne hvor lenge ett minutt kan vare.....	20
Тренировочное задание для того, чтобы ученики усвоили, как долго длится минута.	21
4. Å skrive den siste bokstaven i ord.....	22
4. Написать последнюю букву в слове.....	23
Ordlesing	24
5. Ord til bilde	24
Чтение слов.....	25
5. Слова к картинкам.....	25
6. Bilde til ord	26
Vurdering av arbeidet med heftet	26
6. Картинка к слову	27
Vurdering av arbeidet med heftet.....	27
Оценка проделанной работы.....	27
Prøven for 3. trinn	28
Delprøvene for 3. trinn er:	28
Контрольная работа для третьего класса	29
Задания для третьего класса следующие:	29
Hva slags prøver er det for 3.trinn?	30
Standardspråk og dialekt	30
Что представляют из себя задания для 3. класса?.....	31
Øveoppgave for at elevene skal kjenne hvor lenge et minutt kan vare.....	32
Тренировочное задание для того, чтобы ученики усвоили, как долго длится минута.	33
1. Ordkjeder.....	34

1. Цепочка слов.....	35
2. Понимание предложений	37
3. Fortellende tekst. Gåter	38
4. Skriftlig instruksjon. Fargelegging.....	40
Vurdering av arbeidet med heftet	40
4. Инструктивное задание. Раскрашивание	41
Оценка проделанной работы.....	41
Retting og vurdering.....	43
Prøvene skal være med på å hjelpe elever som trenger det.....	43
Det er mange forhold som påvirker hvordan elevene gjør det på prøvene	43
Noen av oppgavene er lette, mens andre er vanskelige for de fleste	43
Hvordan skåre resultatene	44
Fasit for bokstavedikaten og ordlesingsoppgavene	44
Delprøvene er ikke like vanskelige på alle språkene	44
Dysleksi og spesifikke vansker	46
Hva skal kartleggingsprøvene forsøke å finne ut om elevene?	47
Hvor sikre er prøvene og grensene for tospråklige elever?	47
Når er det grunn til bekymring for lesingen til en bestemt elev?	48
Elevens resultater på norske kartleggingsprøver kan hjelpe til med tolkningen.....	49
Elever som kommer i løpet av skoletiden	49
Drøfting av de enkelte delprøvene	49
2 trinn	49
Delprøve 1. Bokstavediktaten	49
Delprøve 2. Å skrive den første bokstaven i et ord.....	50
Delprøve 3. Å koble store og små bokstaver	51
Delprøve 4. Å skrive den siste bokstaven i et oppgitt ord.....	51
Delprøve 5. Ordlesingsoppgaven å sette kryss på bildet for et skrevet ord	52
Delprøve 6. Ordlesingsoppgaven å sette kryss på ordet til et tegnet bilde.....	52
Drøfting av delprøven for 3. trinn	52
Delprøve 1. Ordkjedeoppgaven.....	53
Delprøve 2. Setningslesing.....	53
Delprøve 3. Gåter	53
Delprøve 4. Fargelegging	53
Fasiter (Rettemaler) 2. trinn	56
Delprøve 1. Bokstavediktat.....	56
Delprøve 2. Å skrive den første bokstaven i et ord.....	57
Delprøve 4. Å skrive den siste bokstaven i et ord.....	58
Delprøve 5. Ord til bilde.....	59
Delprøve 6. Bilde til ord.....	61
Fasit og oversettelser for prøver på 3. trinn.....	63
Ordkjeder Fasit Задание 1. Цепочка слов Р	63
Delprøve 2. Setninger.....	64
Delprøve 3. Gåter	64
Delprøve 4. Instruksjonsoppgave. Fargelegging.....	64
Registreringsskjema for en elev 2. og 3. trinn.....	65
Registreringsskjema for elevgrupper	66
Bekymringsgrenser for språkgruppene som har deltatt	67
Nyttige nettadresser :.....	71
Litteratur.....	72

Innledning

Disse kartleggingsprøvene er utviklet som del av et prosjekt finansiert av Utdanningsdirektoratet (tidligere Læringscenteret). Prosjektets formål har vært å utvikle metoder og materiell for å finne tospråklige elever som risikerer å utvikle lese- og skrivevansker. Prøvene kan brukes i en vurdering av leseferdigheter hos språklige minoritets elever som har fått leseopplæring på morsmålet, og er på andre og tredje klassetrinn. Kartleggingsprøvene er ellers utviklet på albansk, arabisk, kurdisk (sorani og kurmanci), persisk, polsk, somali, spansk, tamil, thai, tyrkisk, urdu og vietnamesisk. De norske kartleggingsprøvene: *Kartlegging av leseferdighet 2. og 3. klasse (1997 og 2001)* har dannet mønster for kartleggingsprøvene på forskjellige førstespråk. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning (Lesesenteret), tidligere Senter for leseforskning, har hatt ansvaret for utviklingen av de norske prøvene. Prosjektleder, cand paed spec Liv Bøyesen, har hatt ansvaret for utviklingen av prøvene på forskjellige førstespråk. Hun har tidligere hatt faglig tilknytning til Lesesenteret i arbeidet med prøvene, men er nå rådgiver ved Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO).

Datilsynet har godkjent prosjektet og foreldre har gitt skriftlig tillatelse til at deres barn har kunnet delta i prosjektet. Tospråklige lærere har lagt ned et stort arbeid med å oversette, komme med forslag og drøfte oppgavene med prosjektleder. De har også oversatt veiledningstekstene. Generelt i dette arbeidet er det slik at tospråklige lærere ser gjennom og kommenterer oversettelsene, mens språkforskere gir råd og tolker om det oppstår tvil om hensiktsmessig språkbruk. Svetlana Mork har oversatt tekstene til russisk. Underveis har hun drøftet oversettelsene med sine kolleger i Trondheim og en kontaktperson med norsk-russisk tolkekompetanse. Ellers har Hanne Haugli ved NAFO og Elena Kristian ved Fremmespråkssenteret, i tillegg til tospråklig lærer i Sandnes gitt verdifulle innspill underveis. Det har vært et mål at tekstene skal være korrekte, men også forståelige for flest mulige av brukerne, det vil si på tvers av variasjoner i språkbruk hos elevene og deres familier.

Veiledere og koordinatorene for morsmålsundervisningen i byer og tettsteder i Sør-Norge har hjulpet til med organiseringen av utprøvingene. Tospråklige lærere har samarbeidet om prøvetakingen, kommunikasjonen med foreldrene og vurderingen av elevenes leseferdigheter. Foreldre har svart på spørreskjema. Ledelse og enkeltlærere ved elevenes skoler har bidratt i organiseringen av utprøvingen, med å ta kartleggingsprøver på norsk, svare på spørsmål om undervisningen og drøfte elevenes leseferdigheter med prosjektleder.

Instruksjonen til elevene

NB. Det som står her, må alle lærere som skal bruke kartleggingsprøvene, lese før elevene tar prøven. Når prøven er tatt, må den som skal rette, lese nøye det som står om bedømmingen av elevenes resultater. Deler av denne veiledningen er oversatt til russisk (fra side 3 til side 18).

Når skal prøvene tas, og hvilke elever bør ta dem?

Tospråklige elever som har vært med i prosjektet, har tatt prøvene på slutten av skoleåret på andre og tredje trinn. Elever på andre og tredje trinn som har fått leseopplæring på førstespråket (morsmålet) bør derfor ta prøvene mellom april og juni. Prøven for andre trinn kan også brukes overfor elever på tredje trinn. Det kan også være at prøven for tredje trinn er for vanskelig, og at prøven for andre trinn gir mer informasjon om hvor langt elevene er kommet i lesingen sin. Dersom læreren vet at en elev er kommet mye kortere i lese- og skriveutviklingen på morsmålet enn de andre

Инструкция для учеников

Ученики получают информацию о том, что будет происходить; каким образом они будут работать и как надо исправлять ошибки. Затем следуют объяснения к каждому заданию. Может возникнуть необходимость в дополнительном объяснении на более доступном детям уровне, если есть предположение, что у них могут возникнуть трудности с пониманием формулировок на литературном языке. Задания объясняются два раза. В том случае если кто-нибудь из учеников нуждается в дополнительном объяснении, учитель должен взять на заметку этого ученика. Дополнительный лист бумаги используется для разделения заданий.

Внимание! Обратите особое внимание, что картинки в задании буквенного диктанта используются лишь для нумерации. Они нужны для того, чтобы учитель был уверен, что ученики пишут продиктованные буквы в нужном ряду. Правильно помеченный вариант ответа, но не в том ряду трудно исправить. Для многих учителей непривычно, что картинки не имеют отношения к буквам диктанта. Буквы и картинки, имеющие отношение к друг другу, встречаются в следующем задании *после* буквенного диктанта.

Необходимо обратить внимание учеников на то, что некоторые задания занимают несколько страниц. В этом случае, ученики не должны останавливаться после законченной страницы. Но они должны подождать после того как они целиком выполнили задание (не приступая к следующему). В это время можно порисовать.

elevene på tredje trinn, kan det også være å anbefale å la denne eleven ta prøven for andre trinn for seg (individuelt). En langsam leseutvikling på førstespråket kan enten skyldes at eleven har hatt lite timer i morsmålet, at eleven har lese- og skrivevansker eller andre forhold. Prøvene kan videre brukes på litt eldre elever, da gjerne en om gangen. Da kan læreren få et bilde av hvordan disse elevene mestrer begynnerlesing. I et slikt tilfelle kan det være en idé å få eleven til å skrive hele ordet istedenfor bare første eller siste bokstav (delprøve 2 og 4 for andre trinn). Det kan gi læreren mer informasjon om elevens skriveutvikling og oppfatning av språklyder. Slik individuell og undersøkende kartlegging kan gjøres når som helst på året.

Kartlegging er ikke eksamen eller vanlig undervisning

Hele poenget med å kartlegge elever er å prøve å finne ut hva eleven kan greie på egen hånd. Dette er ikke en eksamen, men kartlegging. Det betyr at skolen og læreren vil prøve å finne ut hvor langt eleven er kommet i sin leseutvikling. En vil se hva som er lett og hva som er vanskelig for eleven, når eleven jobber alene. Etter norsk skolelov har eleven rett til det som heter tilpasset opplæring. Det betyr at elevene skal få den undervisningen som passer best til hva de klarer og ikke klarer. Å trene elevene på forhånd er å ødelegge for kartleggingen. Det er også å ødelegge for elevenes mulighet og rett til å få tilpasset opplæring. Det må læreren vite.

Å ta prøvene må ikke gi elevene følelsen av å mislykkes

Vanligvis vil læreren gjøre slik at elevene skal forstå best mulig og få til mest mulig av alle oppgaver som blir gitt. Men når læreren kartlegger, skal elevene ikke ha mer hjelp enn det som står, og de skal ikke se på hverandre. Oppgavene er laget slik at mange elever ikke greier alle sammen. De siste oppgavene vil være vanskelige for de fleste. Det er ikke meningen at alle elevene skal greie alt. Det må elevene få vite, slik at de ikke føler seg mislykket, og kartleggingen ødelegger for leselysten deres. Kartleggingen skal være en hjelp for at elevene skal komme videre.

Øveoppgavene skal gi elevene sjansen til å forstå hva de skal gjøre

Elevene skal ikke ha hjelp der det står at de skal arbeide alene. Men de må få sjansen til å forstå hva oppgavene går ut på. Derfor er det laget øveoppgaver for hver delprøve. Her skal læreren passe på at alle elevene har forstått og har gjort øveoppgavene riktig. Elevene må sitte langt fra hverandre og gjøre akkurat det som læreren sier. Elevene kan ikke bruke all den tiden de trenger på hver oppgave. Læren går videre når den tiden som står i instruksjonen for hver delprøve, er gått. Det er viktig å ikke stresse elevene, men si at hvis de ikke kommer på det riktig svaret, går de bare videre. Det gjør ingen ting. Men de skal gjøre så godt de kan. Det er også viktig å oppmuntre elevene underveis.

På den første delprøven for andre trinn, bokstavediktaten, sier læreren hvilken bokstav elevene skal sette kryss over. På delprøvene der elevene skal skrive første eller siste bokstav i det ordet som bildet viser, sier læreren hvert ord.

Det er særlig viktig at elevene begynner og stopper der de skal, på de delprøvene der de får ett, to, fire eller fem minutter og skal jobbe helt selv. Det står en oversikt over hvor mange minutter elevene skal ha på hver av disse delprøvene for hvert klassetrinn. Istedenfor å stoppe helt, kan elevene få lov til å sette en strek på det stedet eller den raden som dere kommet til, når tiden er ute. Læreren bør da kontrollere at dette blir gjort. Da er det ikke så farlig om noen elever fortsetter litt videre etter at tiden er ute.

Det bør være to lærere sammen når elevene tar prøven

Prøven gjennomføres best av to lærere sammen. En tospråklig lærer (morsmålslærer) som kan språket i prøvene må ta den, mens en annen lærer kan hjelpe til med gjennomføringen.

Gruppen bør ikke være for stor (mer enn 8-10 elever). Lærer i norsk som andrespråk, spesiallærer, elevenes kontaktlærer eller en annen tospråklig lærer kan være en aktuell samarbeidspartner. Å gjennomføre ett hefte, tar en drøy skoletime. Men det kan være lurt å legge inn en pause omtrent halvveis i kartleggingen. Da blir ikke elevene så slitne.

Ting læreren og elevene trenger

Læreren trenger: **en stoppeklokke med sekundviser.**

Elevene trenger: **hvert sitt prøvehefte**, der læreren har satt navnet, og **en rød eller blå fargeblyant**. Elevene vil også ha bruk for et ekstra ark, gjerne fargeark, som gjør at de ikke kan lese på oppgavene mens læreren forklarer hva de skal gjøre. Når de skal arbeide selv, tar de vekk arket. Elevene kan videre tegne på arket dersom de blir tidlig ferdige. Elevene skal bruke fargeblyant fordi det er lettere å rette, og fordi de ikke skal begynne å viske. Vil de forandre noe, setter de bare en strek tvers over det de vil ha vekk, og setter et nytt kryss, en ny bokstav eller en ny strek der det er aktuelt.

Til den siste delprøven for tredje trinn trenger elevene i tillegg: **fire fargeblyanter hver: en rød, en gul, en grønn og en blå**. Elevene får altså utdelt tre fargeblyanter i tillegg til den ene de fikk i starten. En må være oppmerksom på at noen av elevene kan være fargeblinde. Det må ikke gå ut over hvordan en bedømmer resultatene deres.

Instruksjon til elevene

Elevene får først vite hva som skal skje, hvordan de skal arbeide og hvordan de kan rette feil. Så kommer instruksjonen til hver delprøve. Det kan være nødvendig med noe forsiktige omformuleringer til elevenes talespråk der en tror de kan ha problemer med formuleringer på standardspråket. Instruksjonene til oppgavene skal bli sagt to ganger. Dersom noen elever trenger enda flere gjentakelser etter dette, bør læreren merke seg hvilke elever dette er.

Det løse arket brukes til å skille øveoppgavene fra de andre oppgavene.

OBS! Vær spesielt oppmerksom på at bildene i delprøven Bokstavdiktat er kontrollbilder. De brukes for at læreren skal være sikker på at elevene er på riktig sted når læreren dikterer. Et riktig kryss på feil linje, er vanskelig å rette etterpå. Det er uvant for mange lærere at bildene ikke skal ha noe med bokstavene i diktaten å gjøre. Bokstaver og bilder som hører sammen, kommer i delprøven *etter* bokstavdiktaten. Det er viktig å vise elevene at noen av delprøvene går over flere sider. Elevene må ikke stoppe opp etter første side. Men de må vente når de er ferdige med en hel delprøve, og eventuelt tegne på arket.

Instruksjon til elevene

Det bør være to lærere sammen når elevene tar prøven

Желательно присутствие двух учителей во время выполнения контрольной работы учениками.

Контрольную работу учителям лучше проводить вдвоём. Учитель родного языка должен объяснить задания контрольной работы, а второй учитель поможет проследить за выполнением заданий. Группа не должна быть большой (не более 8-10 человек). Преподаватель норвежского (предмет норвежский как второй язык), спецпедагог, классный руководитель или другой учитель родного языка могут быть привлечены для сотрудничества. Выполнение всех заданий контрольной работы рассчитано примерно на один урок. Допускается небольшой перерыв после выполнения, примерно, половины заданий. Это поможет избежать переутомления учеников.

Предметы, которые требуются учителю и ученикам.

Учителю нужны: секундомер или часы с секундной стрелкой. Ученикам выдаётся: контрольная работа, с указанным учителем именем ученика, красный или синий цветной карандаш. Кроме того, ученикам понадобится дополнительный лист бумаги, желательно цветной, для того чтобы они не читали задания во время объяснений учителя. Когда ученики приступают к выполнению задания, лист откладывается в сторону. Лист может быть использован для рисунка, в том случае, если кто-то закончит задание раньше отведенного времени. Ученики должны использовать цветной карандаш, для того чтобы они могли легко внести исправления, не стирая написанного. Если они хотят что-нибудь изменить, они должны зачеркнуть то, что они хотят исправить и написать рядом новый вариант – другую букву или стрелку. Для выполнения последнего задания, учащимся третьих классов, понадобятся дополнительно четыре цветных карандаша каждому: **красный, жёлтый, зелёный и синий**. То есть ученикам надо раздать дополнительно по три цветных карандаша, помимо того, который они получили в начале.

Следует обратить внимание на то, что кто-нибудь из учеников может страдать дальтонизмом. Это не должно влиять на оценку результатов их работы.

Hva læreren sier for begge klassetrinnene

Når elevene har fått utdelt ark, fargeblyanter og prøvehefter, forteller læreren hva som skal skje. Læreren bruker morsmålet:

Du har nå fått et hefte, et ark og en fargeblyant. Men du skal vente med å bla til jeg sier fra. Snart skal vi se på bildene og gjøre noen oppgaver, men først skal jeg fortelle deg hva du skal gjøre. Jeg kommer hele tiden til å fortelle hva du skal gjøre.

For 2. trinn

Du skal finne bokstaver og sette kryss eller du skal skrive bokstaver. Du skal også finne bilder eller ord og sette kryss på dem. Jeg skal si det mer nøyaktig når vi kommer til hver nye oppgave. Du skal vite at hvis du skriver feil, skal du ikke bruke viskelær. Det tar altfor lang tid. Du skal bare sette en strek over krysset eller bokstaven og sette nytt kryss, eller skrive ny bokstav hvis du vil forandre.

Du skal få hjelp til de første oppgavene hver gang, men etter det, må du jobbe helt selv. Du skal ikke begynne på oppgavene før jeg sier fra. Da sier jeg *begynn*. Jeg sier også *stopp* når tiden er ute. Hvis du blir ferdig med de oppgavene vi holder på med, og det står *stopp*, må du vente til jeg sier at vi skal gå videre. Du kan tegne så lenge.

For tredje trinn

Du har nå fått et hefte som ligner på andre hefter du kanskje har jobbet med før. Vi skal arbeide sammen i begynnelsen hver gang. Det er for at du skal forstå hvordan du skal arbeide/jobbe. Etterpå skal du arbeide for deg selv. På alle oppgavene skal du lete for å finne rett svar. Du skal gjøre forskjellige ting, sette små streker, sette kryss, trekke lange streker eller fargelegge, så du må høre godt etter. Jeg kommer hele tiden til å fortelle hva du skal gjøre.

Du skal få hjelp til de første oppgavene hver gang, men etter det, må du jobbe helt selv. Du skal ikke begynne på oppgavene før jeg sier fra. Da sier jeg: *Begynn!* Jeg sier også: *Stopp*, når tiden er ute. Hvis du blir ferdig med de oppgavene vi holder på med, og det står *STOPP*, må du vente til jeg sier at vi skal gå videre. Du kan tegne så lenge.

Slik skal vi arbeide til vi er ferdige med heftet. Det er mange oppgaver. Hvis det er noe du ikke finner eller ikke klarer, går du videre til neste oppgave. Men prøv først. Når alle skal jobbe helt selv, må du være stille, selv om du har lyst til å fortelle det du vet.

Hva læreren sier for begge klassetrinnene

Что говорит учитель для учащихся обоих классов.

Когда ученикам раздали цветные карандаши, листы с заданиями (контрольную работу) цветной лист бумаги учитель рассказывает о том, что будет происходить. Учитель говорит на родном языке:

Ты получил листы с заданиями, отдельный лист бумаги и цветной карандаш. Но пока не начинай просматривать задания, до тех пор, пока я не скажу. Я сообщу, когда начинать. Скоро мы рассмотрим картинки и начнём выполнять задания, но сначала я расскажу, что ты будешь делать. Я буду всё время рассказывать, как тебе выполнять задания.

For 2. trinn

Для 2.класса

Тебе нужно будет найти буквы и отметить их крестиком, а в другом задании буквы надо написать. Ты будешь искать картинки или слова и помечать их крестиком. Я расскажу более подробно перед выполнением каждого нового задания. Если ты сделаешь ошибку, нельзя пользоваться ластиком. Это занимает слишком много времени. Просто зачеркни крестик или букву и поставь новый крестик или напиши новую букву, если ты хочешь исправить написанное. Ты будешь каждый раз получать помощь при выполнении первого примера из задания, но после этого ты должен работать полностью самостоятельно. Не начинай выполнять задания до тех пор, пока я не дам указание. Я скажу *начали*. Когда время закончится я скажу *стоп*. Если ты закончишь задание до того как я скажу *стоп*, ты должен подождать пока я не скажу что мы будем делать дальше. Ты можешь пока порисовать.

For tredje trinn

Для третьего класса

Ты получил листы с заданиями, которые похожи на те, которые ты выполнял раньше. Мы будем работать вместе в начале каждого задания. Это для того, чтобы ты понял как надо выполнять задание. А потом ты должен работать самостоятельно. Во всех заданиях тебе необходимо найти правильный ответ. Ты будешь выполнять их по-разному: ставить маленькие чёрточки, крестики, ставить длинные черточки или раскрашивать. Так что, слушай внимательно. Я буду всё время рассказывать, что мы будем делать. Ты получишь помощь при выполнении первого примера каждого задания, но после этого ты должен работать совершенно самостоятельно. Ты не должен начинать новое задание, до тех пор пока я не скажу. Я скажу: Начали! Я также скажу: Стоп, когда закончится время. Если ты закончишь задание и увидишь слово СТОП, тебе надо подождать, пока мы не пойдём дальше. Ты можешь порисовать. Так мы будем работать пока мы не закончим все листы контрольной работы. Здесь много заданий. Если ты не сможешь найти что-то или у тебя не получается, переходи к следующему примеру. Но сначала попытайся. Все должны работать самостоятельно, поэтому надо вести себя тихо, даже если тебе хочется сказать ответ вслух.

Prøven for 2. trinn

Delprøvene for 2. trinn er:

1. Bokstavediktat - læreren lar det gå **ca 15 sekunder** for hver bokstav. Bokstavene gjentas én gang. (side 1 - 3 i elevheftet)
2. Å skrive den første bokstaven i et ord - læreren lar det gå **ca 15 sekunder** for hvert ord. Ordene gjentas én gang. (side 4 - 5 i elevheftet)
- Egen øveoppgave: Å sette kryss på bilder av en bestemt ting¹ - elevene får **1 minutt**. (side 6 - 7 i elevheftet)
3. Å koble den samme bokstaven i forskjellig form (store og små bokstaver) eller enkle stavelsestegn med tegn der en vokal er føyd til - elevene får **1 minutt**. (side 9 - 11 i elevheftet)
4. Å skrive den siste bokstaven i et ord - læreren lar det gå **ca 15 sekunder** for hvert ord. Ordene gjentas én gang. (side 12 -13 i elevheftet)
5. Å finne riktig bilde til et skrevet ord - elevene får **2 minutter**. (side 15 - 17 i elevheftet)
6. Å finne riktig ord til et bilde -elevene får **2 minutter**. (side 19 - 21 i elevheftet)

Elevens vurdering av hvordan han eller hun synes det var å ta prøven
(side 23 i elevheftet)

Å gjennomføre ett hefte, tar en drøy skoletime. Men det kan være lurt å legge inn en pause omtrent halvveis i kartleggingen. Da blir ikke elevene så slitne.

¹ Denne oppgaven er lagt inn for at elevene skal få kjenne hvor lang tid ett minutt tar. Den skal ikke rettes.

Контрольная работа для 2. класса

Задания для 2. класса следующие:

1. Буквенный диктант. Учитель отводит. **15 секунд на каждую букву.**
Повторяем буквы один раз. (страницы 1 - 3 контрольной работы)
2. Написать первую букву в слове. Учитель отводит, примерно, **15 секунд** на каждое слово. Повторяем слова один раз. (страницы 4 – 5 контрольной работы)
- Самостоятельное задание. Поставить крестик на картинке с изображением указанного предмета. Ученики получают **одну минуту** для выполнения этого задания. (страницы 6 -7 контрольной работы)
3. Соединить большую и маленькую буквы. Ученики должны выполнить задание за **одну минуту.** (страницы 9 -11 контрольной работы)
4. Написать последнюю букву в слове – отводится **15 секунд** на каждое слово. Повторяем слова один раз.(страницы 12 -13 контрольной работы)
5. Найти нужную картинку к написанному слову. Ученики получают, примерно, **две минуты.** (страницы 15 -17 контрольной работы)
6. Найти нужное слово к картинке. Ученики получают **две минуты.** (страницы 19 - 21 контрольной работы)

Ученики оценивают выполненную ими работу. (страница 23 контрольной работы)

Выполнение всех заданий контрольной работы занимает один урок. Но можно сделать перерыв после выполнения половины заданий. Это поможет избежать переутомления учеников.

1. Bokstavediktat

OBS! I denne delprøven skal det ikke være sammenheng mellom bilde og bokstav. Bildene er kontrollbilder. De er der for at elevene skal velge mellom bokstavene i riktig rekke.

Læreren sier: Finn fram det løse arket og legg det slik at du bare ser de to første oppgavene.

Læreren fortsetter: Sett fingeren på bildet av ботинок (sko). Sett et kryss over bokstaven A (A). Dersom du skriver feil, kan du sette en strek over krysset og sette nytt kryss. *Se til at alle elevene setter riktig kryss.*

Læreren fortsetter: Sett så fingeren på bildet av мышка (mus): Sett et kryss over bokstaven P (R). *Se til at alle elevene setter riktig kryss.*

Elevene får ca 15 sekunder pr oppgave, men ikke stress.

Læreren sier: Nå er vi ferdige med å hjelpe hverandre. Ta vekk det løse arket og legg det under heftet. Så setter du fingeren på bildet av колесо (hjul). Sett et kryss på bokstaven Б (B). Bildene og bokstavene er:

• ботинок (sko)	A
• мышка (mus)	P (R)
1. колесо (hjul)	Б (B)
2. собака (hund)	Г (G)
3. яблоко (eple - jf polsk: jablko))	С (S)
4. солнце (sol)	Ф (F)
5. ремень (belte)	Д (D)
6. очки (briller)	Л (L)
7. корона (krone)	З (Z)
8. автобус (buss)	М
9. деньги (penger)	Ц (TS)
10. роза (rose)	Н (N)
11. утка (and)	В (V)
12. карандаш (blyant)	И (I)
13. стул (stol)	Х (KH)
14. мяч (ball)	К
15. брюки (bukse(r))	Е (e eller je)
16. верёвка (tau)	О (Å)
17. дорога (vei)	Ч (tsj)
18. звезда (stjerne)	Й (j)
19. бабочка (sommerfugl)	Ж (fransk j)
20. плита (komfyr)	Ш (sj)

1. Буквенный диктант:

Внимание! В этом задании картинки и буквы не имеют отношения друг к другу. Картинки используются для контроля нумерации. Они нужны для того, чтобы ученики выбирали буквы в нужном ряду.

Учитель говорит: Возьми отдельный лист и положи его так, чтобы были видны только два первых задания.

Учитель продолжает: Укажи пальцем картинку с изображением ботинок. Отметь крестиком букву А. Если ты сделал ошибку, зачеркни крестик и поставь новый.

Убедись, что все ученики поставили крестик правильно.

Учитель продолжает: Укажи пальцем картинку с изображением мышки. Отметь крестиком букву Р. *Убедись, что все ученики поставили крестики правильно.*

Ученики получают, примерно, 15 секунд на выполнение этого задания, но стресса быть не должно.

Учитель говорит: Мы закончили помогать друг другу, дальше работаем самостоятельно. Положи лист под контрольную работу. Поставь палец на картинку с изображением колеса. Отметь крестиком букву Б.

Картинки и буквы следующие:

• ботинок (sko)	А
• мышка (mus)	Р (R)
1. колесо (hjul)	Б (B)
2. собака (hund)	Г (G)
3. яблоко (eple)	С (S)
4. солнце (sol)	Ф (F)
5. ремень (belte)	Д (D)
6. очки (briller)	Л (L)
7. корона (krone)	З (Z)
8. автобус (buss)	М
9. деньги (penger)	Ц (TS)
10. роза (rose)	Н (N)
11. утка (and)	В (V)
12. карандаш (blyant)	И (I)
13. стул (stol)	Х (KH)
14. мяч (ball)	К
15. брюки (bukse(r))	Е (e eller je)
16. верёвка (tau)	О (Å)
17. дорога (vei)	Ч (tsj)
18. звезда (stjerne)	Й (j)
19. бабочка (sommerfugl)	Ж (fransk j)
20. плита (komfyr)	Ш (sj)

2. Å skrive den første bokstaven i de ordene som bildene viser

I denne delprøven skal elevene finne første bokstav i ordet læreren sier høyt. Det betyr at eleven må lytte til ordet og skrive ned bokstaven til den språklyden han eller hun hører.

Læreren sier: Finn fram det løse arket og legg det slik at du bare ser de to første oppgavene.

Sett fingeren på bildet av дом dom (huset). Nå skal du høre godt etter og skrive den første bokstaven i ordet дом dom. *Se til at alle elevene har skrevet riktig bokstav (д).*

Læren fortsetter. Sett fingeren på bildet av бумаги bumagi (ark). Nå skal du skrive den første bokstaven i ordet бумаги bumagi. *Se til at alle elevene har skrevet riktig bokstav (б).*

Elevene får 15 sekunder pr oppgave.

Læreren sier: Nå er vi ferdige med å hjelpe hverandre. Ta vekk det hvite arket og legg det under heftet.

Sett fingeren på bildet av нос nos (nese). Skriv den første bokstaven i ordet нос nos.

Instruksjonen gjentas for ordene som følger etter.

Ordene er:

• дом dom	hus
• бумаги bumagi	ark (flertall)
1. нос nos	nese
2. кит kit	hval
3. перо pero	fjær
4. ваза vaza	vase
5. мост most	bro
6. ремень remen	belte
7. окно okno	vindu
8. банан banan	banan
9. шарик sharik	ballong
10. утюг utjug	strykejern
11. свеча svetsja	stearinlys
12. цветок tsvetok	blomst

Å skrive den første bokstaven i de ordene som bildene viser

2. Напиши первую букву в словах к картинкам.

В этом задании ученики должны узнать первую букву в словах, которые учитель произносит вслух. Это означает, что ученик должен определить на слух и записать букву, соответствующую первому звуку в слове.

Учитель говорит: Возьми лист бумаги и положи его так, чтобы ты мог видеть только два первых задания.

Поставь палец на картинку, на которой нарисован дом. А сейчас послушай внимательно и напиши первую букву этого слова. *Убедись, что все написали правильную букву (d).*

Учитель продолжает: Поставь палец на картинку с изображением бумаги (ark). Сейчас ты должен написать первую букву в этом слове. *Убедись, что все написали правильную букву (b).*

Ученики получают 15 секунд на выполнение этого задания.

Учитель говорит: Мы закончили помогать друг другу. Положи отдельный лист под контрольную работу. Поставь палец на картинку с изображением. Напиши первую букву в слове «нос».

Объяснения повторяются для последующих слов.

Слова:

• дом dom	hus
• лист (бумаги)list (flertall?)	ark
1. нос nos	nese
2. кит kit	hval
3. перо pero	fjær
4. ваза vaza	vase
5. мост most	bro
6. ремень remen	belte
7. окно okno	vindu
8. банан banan	banan
9. шарик sharik	ballong
10. утюг utjug	strykejern
11. свеча svetsja	stearinlys
12. цветок tsvetok	blomst

Øveoppgave for at elevene skal kjenne hvor lenge ett minutt kan vare

Oppgaven som både står i heftet for både andre og tredje trinn, er en øveoppgave som ikke skal skåres eller registreres på den samme måten som de andre delprøvene. Den er der for at elevene skal få kjenne hvor lenge ett minutt er, når de jobber på denne måten.

Læreren sier: Legg ned blyanten og hør godt etter. Til nå har jeg fortalt hva du må gjøre for hver lille oppgave. Men på tre av de neste (del)prøvene skal du arbeide helt selv, i ett eller to minutter. Noen ganger synes vi minuttene går veldig fort, og andre ganger synes vi de tar langt tid. Oppgaven du skal gjøre nå, skal vise deg omtrent hvor fort du må arbeide.

På de neste to sidene er det mange forskjellige tegninger. Du skal sette kryss på noen av dem. Jeg skal snart fortelle deg hva du skal sette kryss på. Du skal arbeide i ett minutt, og dersom du blir ferdig før jeg sier stopp, legger du ned blyanten, sitter stille og venter.

Gå videre til neste side.

Du vet hva en frukt er? Sett kryss på alle bildene du ser av det som er en frukt. Rekker du mer enn den første siden, fortsetter du på den andre siden.

3. Kobling av store og små bokstaver

Læreren sier: Finn fram det løse arket og legg det slik at du bare ser de to første oppgavene. Sett fingeren på tegningen av карандаш karandasj (blyanten). Ved siden av ser du en stor bokstav (A). Så ser du en rekke med små bokstaver. En av de små bokstavene er samme bokstav som den store bokstaven. Sett kryss på den. Dersom du skriver feil, kan du sette en strek over krysset og sette nytt kryss. *(Se til at alle elevene setter riktig kryss.(a))*

Læreren fortsetter: Sett så fingeren på bildet av апельсин (appelsinen). Ved siden av ser du en liten bokstav (ф). Så ser du en rekke med store bokstaver. En av de store bokstavene er samme bokstav som den lille bokstaven (Ф). Sett kryss på den. *(Se til at alle elevene setter riktig kryss.)*

Nå skal du gjøre på samme måte med så mange av oppgavene som du kan klare på **ett minutt**, men vent til jeg sier fra. Se på den første bokstaven og sett kryss på den samme bokstaven i rekken ved siden av. Noen ganger er bokstavene store, noen ganger små, men du vil alltid finne igjen den samme bokstaven i rekken ved siden av. Og husk det er tre sider med oppgaver. Du er ikke ferdig når du har gjort oppgavene på denne ene siden. Prøv å fortsette til det står stopp! Ta vekk det løse arket og begynn!

Øveoppgave for at elevene skal kjenne hvor lenge ett minutt kan vare

Тренировочное задание для того, чтобы ученики усвоили, как долго длится минута.

Задание, которое стоит в контрольной работе, как для вторых так и для третьих классов, является тренировочным, которое в отличие от остальных заданий не должно оцениваться или регистрироваться. Оно необходимо для того, чтобы ученики усвоили продолжительность минуты во время выполнения этого задания.

Учитель говорит: Отложи карандаш и послушай меня внимательно. До этого я рассказывал, как выполнять каждое отдельное задание. Но три следующих задания, ты должен сделать совершенно самостоятельно за одну или две минуты. Иногда нам кажется, что минуты пробегают быстро, а иногда нам кажется, что они медленно тянутся. Задание, которое ты будешь делать сейчас, покажет тебе, как быстро ты должен работать.

На двух следующих страницах нарисовано много разных картинок. Ты должен пометить крестиком некоторые из них. Я сейчас объясню, какие из картинок надо будет пометить. Ты будешь работать одну минуту. Если ты закончишь до того, как я скажу «стоп», отложи карандаш и молча подожди.

Переходим к следующей странице.

Ты знаешь, что такое фрукт. Поставь крестик на всех картинках, где ты видишь фрукт. Если ты успеешь закончить первую страницу, переходи на следующую.

Kobling av store og små bokstaver

3. Соединение больших и маленьких букв.

Учитель говорит: Возьми отдельный лист бумаги и положи его так, чтобы ты мог видеть только два первых задания. Поставь палец на картинку, на которой нарисован (карандаш). Рядом ты видишь большую букву. Ещё ты видишь строчку маленьких букв. Одна из этих букв та же самая, что и большая. Пометь её крестиком. Если ты ошибся, зачеркни крестик и напиши новый. *(Убедитесь, что все ученики поставили крестик правильно.)*

Учитель продолжает: Поставь палец на картинку, на которой нарисован (апельсин). Рядом ты видишь маленькую букву. Ещё ты видишь строчку с большими буквами. Одна из этих больших букв та же, что и маленькая. Пометь её крестиком. *(Убедитесь, что все ученики поставили крестик правильно)*

А сейчас, ты будешь точно также делать остальные задания, сколько успеешь за **одну минуту**. Но не начинай, пока я не скажу. Посмотри на первую букву и пометь крестиком такую же букву в строчке рядом. Иногда буквы большие, иногда маленькие, но ты должен каждый раз находить ту же самую букву в строчке рядом. И запомни, что это задание занимает три страницы. Когда ты выполнишь одну страницу, ты ещё не закончил всё задание. Ты должен перейти к следующей странице и продолжать пока не увидишь слово «стоп». А теперь лист и начинай!

4. Å skrive den siste bokstaven i ord

I denne delprøven skal elevene skrive den siste bokstaven i ordene som følger. Det er viktig å være nøye med øveoppgavene og gjøre det klart at det er den **siste** bokstaven som skal skrives.

Læreren sier: Sett fingeren på bildet av oca osa (veps) Nå skal du høre godt etter og skrive den **siste** bokstaven i ordet oca osa. *Se til at alle elevene har skrevet riktig bokstav(a).*

Læren fortsetter. Sett fingeren på bildet av зyb - zub (tann). Nå skal du skrive den siste bokstaven i ordet зyb - zub. *Se til at alle elevene har skrevet riktig bokstav(б)*

Elevene får ca 15 sekunder pr oppgave.

Læreren sier: Nå er vi ferdige med å hjelpe hverandre. Ta vekk det hvite arket og legg det under heftet.

Sett fingeren på bildet av роза - rosa. Skriv den **siste** bokstaven i ordet роза - rosa.

Instruksjonen gjentas for ordene som følger etter.

Ordene er:

- oca - osa veps
- зyb - zub tann

1. роза - rosa rose
2. лес les skog
3. рот - rot munn
4. стул - stul stol
5. шарф - sjarf sjerf
6. замок - zamok borg
7. карман karman lomme
8. часы - tsjasy klokke
9. огурец ogurets agurk
10. колесо - koleso hjul
11. солнце - solntse sol
12. помидор - pomidor tomat

Å skrive den siste bokstaven i ord

4. Написать последнюю букву в слове

В этом задании ученики должны написать последнюю букву в словах, приведенных ниже. Необходимо тщательно провести тренировочные упражнения, так чтобы всем стало понятно, что надо написать именно **последнюю** букву.

Учитель говорит: Поставь палец на картинку на которой нарисован (). Слушай внимательно и напиши **последнюю** букву в слове «оса». *Убедитесь, что все ученики написали правильную букву (a).*

Учитель продолжает: Поставь палец на картинку на которой нарисован (). Напиши последнюю букву в слове «зуб». *Убедитесь, что все написали правильную букву.*

Ученики получают примерно 15 секунд на каждое задание.

Учитель говорит: Сейчас мы закончили помогать друг другу. Убери лист и положи его под контрольную.

Поставь палец на картинку на которой нарисовано мороженое. Напиши **последнюю** букву в слове (). *Объяснения повторяются для остальных слов приведённых ниже.*

Слова:

- оса - osa veps
- зуб - zub tann

1.	роза - rosa	rose
2.	лес les	skog
3.	рот - rot	munnn
4.	стул - stul	stol
5.	шапф - sjarf	sjerf
6.	замок - zamok	borg
7.	карман karman	lomme
8.	часы - tsjasy	klokke
9.	огурец ogurets	agurk
10.	колесо - koleso	hjul
11.	солнце - solntse	sol
12.	помидор - pomidor	tomat

Ordlesing

5. Ord til bilde

Dette er ordlesingsoppgaver der elevene for hver linje skal finne fram til det bildet (den tegningen) som viser det ordet de har lest. Elevene får hjelp på de to første øveoppgavene. Men med resten av oppgavene skal elevene arbeide selvstendig.

Elevene får 2 minutter til dette arbeidet.

Læreren sier: Finn fram det løse arket (ventemarket) og legg det slik at du bare ser de to første oppgavene.

A: Øverst på denne siden ser du første en firkant (rute) hvor du kan lese et ord. Ved siden av ser du en rad med bilder (tegninger). Ett av bildene viser det ordet som du har lest. Sett et stort kryss på det bildet.

(På øveoppgaven passer læreren på at alle setter kryss på riktig sted og forklarer hvorfor det ikke kan være de andre bildene.)

B: Se på det neste ordet, altså dette (*læreren holder opp heftet og demonstrerer*). Ved siden av ser du en rekke bilder. Ett av bildene viser det ordet som du har lest. Sett kryss på det bildet.

(På øveoppgaven passer læreren på at alle setter kryss på riktig sted og forklarer hvorfor det ikke kan være de andre bildene.)

Nå skal du gjøre på den samme måten med så mange oppgaver som du kan klare på 2 minutter på denne og de to neste sidene. (*Her holder læreren opp prøveheftet og viser at det er tre sider med oppgaver*). Men vent til jeg sier fra. Se først på ordet som står skrevet, se deretter på tegningene i rekken ved siden av. Sett så kryss på den tegningen som viser det ordet du leste. Er et ord for vanskelig, så gå videre. Men prøv først så godt du kan. Ta vekk arket og begynn!

Чтение слов

5. Слова к картинкам

Это задание по чтению, в котором ученики должны найти ту картинку в ряду, которая соответствует прочитанному слову. Ученики получают помощь при выполнении двух первых заданий. Но остальные задания они должны делать самостоятельно.

У учеников есть две минуты на эту работу.

Учитель говорит: Возьми отдельный лист и положи его так, чтобы ты мог видеть только два первых задания.

А: Сверху на этой странице ты видишь прямоугольник, в котором ты можешь прочитать слово. Здесь же ты видишь ряд с картинками (рисунками). Одна из картинок изображает то слово, которое ты прочитал. Поставь большой крестик на этой картинке.

(Во время проведения тренировочного задания учитель следит за тем, чтобы все поставили крестик в нужном месте и объясняет почему он не может быть поставлен на другие картинки).

Б: Посмотри на другое слово, вот на это. *(учитель держит тетрадь и демонстрирует задание.)*. Здесь же ты видишь ряд с картинками. Одна из картинок показывает слово, которое ты прочитал. Отметь эту картинку крестиком.

(Во время проведения тренировочного задания учитель следит за тем, чтобы все поставили крестик в нужном месте и объясняет почему он не может быть поставлен на другие картинки)

А сейчас ты точно также будешь выполнять задания на этой и двух следующих страницах, сколько успеешь за две минуты. *(Учитель поднимает тетрадь и показывает три страницы с заданиями).* Подожди, пока я не скажу, что надо начинать. Сначала посмотри на слово, а потом на ряд рисунков рядом. Отметь крестиком тот рисунок, который изображает прочитанное слово. Если какое-то слово окажется трудным, переходи к следующему. Но сначала попытайся. Убери лист и начинай!

6. Bilde til ord

Dette er også oppgaver i ordlesing. Men her skal elevene finne fram til det ordet som tegningen i boksen foran rekken med ord viser. Elevene får hjelp til de to øveoppgavene. Deretter skal de arbeide selvstendig (over tre sider).

Elevene får 2 minutter til dette arbeidet.

Læreren sier: Finn fram det løse arket (ventarket) og legg det slik at du bare ser de to første oppgavene.

A: Øverst på denne siden ser du første et bilde. Så ser du en rad med ord. Ett av ordene er det ordet som bildet viser. Sett et stort kryss på dette ordet.

(På øveoppgaven passer læreren på at alle setter kryss på riktig sted og forklarer kort hvorfor.)

B: Se på det neste bildet. Se på rekken ved siden av og finn det ordet som er det samme som på bildet. Sett kryss på det ordet.

(På øveoppgaven passer læreren på at alle setter kryss på riktig sted og forklarer hvorfor det ikke kan være de andre ordene.)

Læreren fortsetter:

Nå skal du gjøre på den samme måten med så mange oppgaver som du kan klare på 2 minutter på denne og de to neste sidene. *(Her holder læreren opp prøveheftet og viser at det er tre sider med oppgaver.)* Men vent til jeg sier fra. Se først på bildet som er tegnet, se deretter på ordene i rekken ved siden av. Sett så kryss på det ordet som bildet viser. Er et ord for vanskelig, så gå videre, Men prøv først så godt du kan. Ta vekk arket og begynn!

Vurdering av arbeidet med heftet

På slutten av heftet skal elevene gi uttrykk for hvordan de opplevde å arbeide med oppgavene.

Læreren sier: På den siste siden ser du tre ansikter. Sett nå et kryss på den tegningen som viser hvordan du likte å arbeide med oppgavene i dette heftet. Det ene ansiktet viser en som syntes det var bra eller fint, det i midten viser en som syntes det var sånn midt i mellom, og det siste ansiktet viser en som syntes det var dumt. På denne oppgaven er det ikke noe riktig eller galt svar. Det er du som vet best hva du synes. Du skal sette det du mener. Sett kryss på det ansiktet som best forteller hva du synes. Etterpå kan du fortelle læreren hva du likte eller ikke likte med prøven.

6. Картинка к слову

Это задание, также, на чтение слов. Но в этом задании ученики должны выбрать слово из ряда, которое соответствует рисунку перед ним. Ученикам оказывается помощь при выполнении двух первых тренировочных заданий. После этого они должны работать самостоятельно (более трёх страниц)

Ученики получают две минуты на выполнение этого задания.

Учитель говорит: Возьми отдельный лист бумаги и положи его так, чтобы ты мог видеть только два первых задания.

А: Сверху на этой странице посмотри сначала на картинку. Потом посмотри на ряд слов. Одно из этих слов то, что нарисовано на картинке. Отметь это слово большим крестиком.

(Во время выполнения тренировочного упражнения учитель следит за тем, чтобы все ставили крестик в нужном месте и кратко объясняет почему)

В: Посмотри на следующую картинку. Посмотри на слова рядом и найди то слово, которое изображено на картинке. Отметь это слово крестиком.

(Во время выполнения тренировочного упражнения учитель следит за тем, чтобы все поставили крестик в нужном месте и объясняет почему не надо отмечать остальные слова))

Учитель продолжает:

Сейчас ты будешь, точно также, делать остальные задания на этой и двух следующих страницах, сколько успеешь за две минуты.

(При этом учитель поднимает контрольную работу и показывает три страницы с заданиями.)

Но подожди, пока я не скажу, что можно начинать. Сначала посмотри на нарисованную картинку, потом на слова рядом. Отметь крестиком то слово, которое нарисовано на картинке. Если какое-нибудь слово окажется трудным, переходи к следующему. Но сначала попытайся. Убери лист и начинай!

Vurdering av arbeidet med heftet

Оценка проделанной работы

В самом конце контрольной работы, ученики должны отметить, как они оценивают работу с заданиями.

Учитель говорит: На последней странице ты видишь три нарисованных лица. Поставь крестик на тот рисунок, который показывает твоё отношение к заданиям в этой контрольной. Одно лицо показывает, что контрольная была отличной или замечательной. Лицо в середине, что контрольная была посредственной, а последняя показывает, что контрольная была плохой. В этом задании нет правильного или не правильного ответа. Ты лучше знаешь своё мнение. И ты отметишь, то что ты думаешь. Поставь крестик на то лицо, выражение которого, лучше всего соответствует твоему мнению. После этого ты можешь рассказать учителю, что тебе понравилось или не понравилось в контрольной работе.

Prøven for 3. trinn

Delprøvene for 3. trinn er:

Øveoppgave på **1 minutt**, som for trinn 2 (side 4 - 5 i elevheftet)

1. Ordkjeder -	2 minutter (s. 5 i elevheftet)
2. Setningsforståelse -	4 minutter (s. 6 - 9 i elevheftet)
3. Fortellende tekst. Gåter -	5 minutter (s. 11 - 13 i e-heftet)
4. Skriftlig instruksjon. Fargelegging -	5 minutter (s. 14 – 15 i e-heftet)

Elevens vurdering av hvordan han eller hun synes det var å ta prøven
(side 19 i elevheftet)

Å gjennomføre ett hefte, tar en drøy skoletime. Men det kan være lurt å legge inn en pause omtrent halvveis i kartleggingen. Da blir ikke elevene så slitne.

Контрольная работа для третьего класса

Задания для третьего класса следующие:

Тренировочное задание на одну минуту, такое же как и для второго класса (страницы 4 - 5 контрольной работы)

1. Цепочка слов - **2 минуты** (с. 5 контрольной)
2. Понимание предложений **4 минуты** (с. 6 – 9)
3. Повествовательной текст. Загадки - **5 минут** (с.11 – 13)
4. Письменное инструктивное задание. Раскрашивание-
5 минут (с. 14 - 15 контрольной)

Ученики оценивают выполненную ими работу. (страница контрольной работы) (с.19)

Выполнения всех заданий занимает один урок. Можно сделать перерыв после выполнения примерно половины заданий, для того, чтобы избежать переутомления учеников.

Перед выполнением контрольной работы для третьих классов, сначала прочитайте о порядке её проведения, в начале инструкции для вторых и третьих классов.

Før du bruker 3.trinnsprøven, les først det som står om instruksjonen for både 2. og 3.trinnsprøvene i begynnelsen av veiledningen.

Hva slags prøver er det for 3.trinn?

3.trinnsprøvene skal måle både ordlesing og lesing av sammenhengende tekst. Aller først kommer en øveoppgave for at elevene skal kjenne hvor lenge ett minutt varer. Så kommer en såkalt ordkjedeoppgave. Her er oppgaven å dele en kjede med 3 ord som er satt sammen uten mellomrom, slik at ordene igjen står for seg selv. Dette er også en slags ordlesingsoppgave, som delprøvene 5 og 6 for andre trinn. En bør være nøye med instruksjonen fordi denne oppgaven kan være uvant for elevene.

Så skal elevene lese setninger for at en skal kunne se om de greier å lese enkel tekst. Etter dette følger en oppgave som minner om en gåte og har mer tekst. Elevene skal finne fram til riktig svar ut fra flere opplysninger i teksten. Denne oppgaven krever også at elevene skal tenke litt ekstra og resonnerer seg fram til det riktige svaret. Til slutt kommer en oppgave der elevene skal fargelegge et bilde ut fra beskrivelsene i en tekst som er lengre enn de andre. Her er det også et par setninger midt i teksten, som er litt kompliserte.

Standardspråk og dialekt

Noen elever kan snakke annerledes enn det enkelte lærere regner som korrekt og fint. De bruker andre ord enn det som står i bøkene. De har altså et muntlig språk som er forskjellig fra standardspråket de lærer på skolen. Mange språk har forskjellige dialekter. Norsk har mange dialekter. De siste 20 årene er det blitt vanlig at folk bruker dialekten sin og ikke skifter til en standard, når de for eksempel skal snakke i radio eller fjernsyn i Norge. Lærere skal vanligvis ikke rette på elevenes muntlige språk eller dialekt i norsk skole². Men elevene skal etter hvert lære å følge vanlige rettskrivningsregler.

Det er dialektforskjeller innen alle de morsmålene som det er laget kartleggingsprøver for. Derfor må lærerne som bruker kartleggingsprøvene, være klar over dette: Disse kartleggingsprøvene er leseprøver og ikke lærebøker. Det er ikke om å gjøre å finne ut om elevene har lært språket slik læreren selv ønsker at de skal kunne det, men om de kan lese og forstå en tekst. Dersom elevene bruker andre ord i sitt muntlige språk enn dem som står i prøvene, vil resultatet av kartleggingsprøvene være bestemt av elevenes ordkunnskap og ikke viktige avkodingsferdigheter. Det blir som når tospråklige elever skal ta norske leseprøver uten å kunne mange av de norske ordene.

Ikke alle som bruker et språk, bruker de samme ordene på fargene. Derfor er flest mulige av de navnene på fargene gul, rød, grønn og blå, som kan være i bruk blant elevene, forsøkt tatt med. Det er viktig at læreren først snakker om navnet på fargene og gjør elevene oppmerksomme på hva parentesene og skråstrekene betyr. Det kan passe å diskutere fargebetegnelse når de fire fargeblyantene er delt ut.

² En annen sak er at for elever som holder på å utvikle språket sitt, kan en generelt være en god språkmodell og hjelpe elevene til å uttrykke seg. Det gjelder hva som er god språkbruk og hvordan det kan være lurt å uttrykke seg, dersom en vil bli forstått av andre. Dette står det mer om i læreplanene.

Hva slags prøver er det for 3.trinn?

Что представляют из себя задания для 3. класса?

Задания для третьего класса предназначены для оценки навыков чтения, как отдельных слов, так и связных текстов. В самом начале стоит тренировочное задание для того, чтобы помочь ученикам усвоить продолжительность одной минуты. Далее следует, так называемая, цепочка слов. В этом задании надо разделить три написанных без пробела слова, так чтобы получились отдельные слова. Это задание на чтение слов, также как и задания номер 5 и 6 для второго класса. Необходимо тщательно объяснить задание, так как оно может оказаться не совсем привычным для детей. Далее, ученики должны прочитать предложения, чтобы убедиться, что они могут прочитать простой текст. После этого, следует задание, похожее на загадки, которое содержит больше текста. Ученики должны найти правильный ответ, исходя из содержания текста. Это задание требует вдумчивого чтения и размышления, для того чтобы найти правильный ответ. В конце стоит задание, в котором ученики должны раскрасить картинку, следуя описаниям в тексте. И этот текст более длинный, чем предыдущие. В середине текста есть пара предложений, которые немного труднее других.

Standardspråk og dialekt

Нормативный(литературный) язык и диалект

Некоторые ученики могут разговаривать по –другому, не так, как считается правильно отдельными учителями. Они используют другие слова, а не те, что стоят в книгах. У них другой устный язык, который отличается от литературного, который они учат в школе. Во многих языках существуют разные диалекты. Норвежский имеет множество диалектов. Последние двадцать лет стало привычным то, что люди говорят на своём диалекте и не переходят на нормативный язык, когда они, например, выступают по радио или на телевидении в Норвегии. Учителя обычно не поправляют устную речь или использование диалекта в норвежской школе. Но ученики, со временем, учатся следовать общепринятым правилам правописания.

Диалектные различия существуют среди всех родных языков, для которых были сделаны контрольные работы. Поэтому учителя, которые используют контрольные работы, должны принять во внимание то, что данные контрольные работы только для оценки навыков чтения, а не учебники. В данном случае не является задачей выявить уровень языковых знаний учеников, а лишь их умение читать и понимать прочитанное. В том случае, если ученики используют другие слова в устной речи чем те, что стоят в заданиях, результат контрольной будет определён знаниями слов, а не важными, в данном случае, навыками чтения. Это будет также, если иностранный ребёнок будет проходить тест на чтение по-норвежски, не зная при этом многих норвежских слов.

Не все, говорящие на одном языке, используют одни и те же слова для названий цветов. Поэтому в заданиях используются наиболее часто употребляемые среди учеников цвета - жёлтый, красный, зелёный и синий. Необходимо, чтобы учитель в начале поговорил о названиях цветов и обратил внимание учеников на значение скобок и разделительных черт. Подходящая ситуация для обсуждения названий цветов - раздача четырёх цветных карандашей.

Først gir læreren elevene den instruksjonen som står beskrevet i avsnittet: Hva læreren sier, for begge klassetrinnene.

Øveoppgave for at elevene skal kjenne hvor lenge et minutt kan vare

Oppgaven som både står i heftet for andre trinn og tredje trinn er en øveoppgave som ikke skal skåres eller registreres på den samme måten som de andre deloppgavene. Den er der for at elevene skal få kjenne hvor lenge ett minutt varer når de jobber på denne måten. Gi instruksjonen før elevene slår opp på siden med øveoppgaven.

Læreren sier: Legg ned blyanten og hør godt etter. På de neste oppgavene skal du arbeide helt selv, i ett, to, fire eller fem minutter. Noen ganger synes vi minuttene går veldig fort, og andre ganger synes vi de tar langt tid. Oppgaven du skal gjøre nå, skal vise deg omtrent hvor lenge ett minutt varer.

Læreren sier: På de neste to sidene er det mange forskjellige tegninger. Du skal sette kryss på noen av dem. Jeg skal snart fortelle deg hva du skal sette kryss på. Du skal arbeide i ett minutt, og dersom du blir ferdig før jeg sier stopp, legger du ned blyanten, sitter stille og venter.

Læreren sier: Slå opp på siden med øveoppgaven (s 2).

Du vet hva en frukt er? Sett kryss på alle bildene du ser av det som er en frukt. Rekker du mer enn den første siden, fortsetter du på den andre siden. Begynn!

Øveoppgave for at elevene skal kjenne hvor lenge ett minutt kan vare

Тренировочное задание для того, чтобы ученики усвоили, как долго длится минута.

Задание, которое стоит в контрольной работе, как для вторых так и для третьих классов, является тренировочным, которое в отличие от остальных заданий не должно оцениваться или регистрироваться. Оно необходимо для того, чтобы ученики усвоили продолжительность минуты во время выполнения этого задания.

Учитель говорит: Отложи карандаш и послушай меня внимательно. До этого я рассказывал, как выполнять каждое отдельное задание. Но три следующих задания, ты должен сделать совершенно самостоятельно за одну или две минуты. Иногда нам кажется, что минуты пробегают быстро, а иногда нам кажется, что они медленно тянутся. Задание, которое ты будешь делать сейчас, покажет тебе, как быстро ты должен работать.

На двух следующих страницах нарисовано много разных картинок. Ты должен пометить крестиком некоторые из них. Я сейчас объясню, какие из картинок надо будет пометить. Ты будешь работать одну минуту. Если ты закончишь до того, как я скажу «стоп», отложи карандаш и молча подожди.

Переходим к следующей странице.

Ты знаешь, что такое фрукт. Поставь крестик на всех картинках, где ты видишь фрукт. Если ты успеешь закончить первую страницу, переходи на следующую.

1. Ordkjeder

Denne delprøven skal si noe om elevene evne til å lese hele ord. Ordene er satt sammen med vilje. Hver ordkjede skal ikke bety noe slik de står. Elevene skal skille ordene fra hverandre i hele enkeltord på det riktige stedet. Elevene skal sette to streker mellom ordene, slik at de får tre ordentlige (meningsfulle) ord.

Læreren skriver det første ordet på tavla og sier: Se på dette ordet. Her mangler mellomrom mellom ordene. Nå hjelper vi hverandre og setter en strek mellom hvert ord istedenfor mellomrom. Det skal bli tre ordentlige (meningsfulle) ord. Hvor skal den første streken stå?

Læreren viser så med en strek mellom de to første ordene i kjeden og spør: Og hvor skal den andre streken stå?

Læreren setter den andre streken mellom de to siste ordene og sier: Nå har vi fått tre ord ved å sette to streker.

Læreren fortsetter: Finn fram det løse arket og legg det slik at du ser de tre første ordkjedene. Nå kan du selv sette strekene slik at du får tre ord i den første ordkjeden slik vi gjorde på tavla. Prøv så selv å sette strek, istedenfor mellomrom (slik at streken skiller) mellom ordene i de to oppgavene i rekken ved siden av.

(Læren ser til at elevene setter strekene på riktig sted.)

Elevene får to minutter på denne oppgaven.

Læren fortsetter: Nå skal du selv få sette strek mellom ordene på denne siden. Arbeid bortover slik du gjør når du leser. Dersom det kommer noen oppgaver som du ikke greier, så gå videre til neste oppgave. Men prøv å finne alle ordene i kjeden. Du får to minutter. Det er mange kjeder og ikke sikkert du blir ferdig, men gjør så godt du kan. Det er fint med hver kjede du greier. Har alle forstått hva de skal gjøre?

(Læreren forklarer dersom det er noen som ikke har fått med seg hva de skal gjøre.)

Ta vekk det løse (vente-)arket og begynn!

1. Цепочка слов

Это задание должно показать способность учеников читать слово целиком. Слова написаны вместе специально, для того чтобы ученики отделили слова друг от друга поставив чёрточку в правильном месте.

Учитель пишет первое слово на доске и говорит: Посмотрите на это слово. Здесь не хватает пробела между словами. Сейчас мы поможем друг другу и поставим чёрточку между словами. Должно получиться три слова. Где мы поставим черту? (Учитель показывает и ставит черту). А где должна стоять вторая черта? (Ставит вторую черту). Получилось три слова. Сейчас вы попробуете сделать это самостоятельно. Попробуйте сами разделить слова в полученном задании. (Учитель следит за правильностью выполнения задания).

Ученики получают одну минуту на выполнение этого задания.

Учитель продолжает: Сейчас, на этой странице, вы должны поставить чёрточку между словами самостоятельно. Если не получается одно задание, переходите к следующему. У вас одна минута. Вы можете не успеть сделать всё, но вы должны очень стараться выполнить задание хорошо. Всем понятно задание? (Учитель объясняет если кто-то не понял, что нужно делать).

Уберите лист с пробным заданием и начинайте!

2. Setningsforståelse

I hver linje skal eleven først lese en setning. Deretter skal eleven finne fram til det bildet som viser det som ble lest. Etter øveoppgavene skal elevene arbeide selvstendig med resten av oppgaven.

Elevene får 4 minutter til dette arbeidet.

Læreren sier: Finn fram det løse arket og legg det slik at du ser de to første oppgavene.

A. Du ser en person som spiser, en som leser, en som sover og en som tegner. Les setningen over tegningene. En av tegningene viser det du har lest. Sett kryss på det bildet som viser det du har lest.

Du skal lete og sette et stort fint kryss på det riktige bilde i denne første oppgaven. Husk at hvis du setter kryss på feil bilde, skal du bare sette en stor strek over det som var feil og så sette et nytt kryss. Her skal du bare bruke én fargeblyant.

(OBS! På øveoppgaven skal læreren passe på at alle setter kryss på riktig bilde og forklare hvorfor.)

B. Gå videre til neste oppgave og se på de fire tegningene der. Les setningen over tegningene. En av tegningene viser det du har lest. Sett kryss på den tegningen som viser det du har lest.

Læreren passer på at alle setter kryss på riktig bilde og fortsetter:

Nå skal du gjøre det samme med så mange oppgaver som du kan klare på denne og tre sider til, før jeg sier stopp. Da er det gått fire minutter. Når du er ferdig med én oppgave, går du videre til neste. Husk at det er seksten slike rader/striper/linjer med oppgaver på tre sider.

Læreren viser at det er fire sider:

Ta vekk arket og begynn!

2. Понимание предложений

Сначала ученик читает предложение. После этого, он должен найти картинку, соответствующую прочитанному. После тренировочного задания, следующие задания ученик выполняет самостоятельно.

Ученики получают четыре минуты на эту работу.

Учитель говорит: Возьми отдельный лист бумаги и положи его так, чтобы ты видел только два первых задания.

А. Ты видишь изображения людей, один из них ест, один читает, один спит и один рисует. Прочитай предложение над рисунками. Один рисунок показывает прочитанное. Отметь крестиком рисунок, который показывает, то что ты прочитал.

Ты должен найти и поставить большой крестик на нужную картинку. Запомни, если ты поставил крестик неправильно, перечеркни его и поставь новый крестик. Ты можешь пользоваться только цветным карандашом.

(Внимание! Во время тренировочного задания, учитель следит за тем, что все поставили крестик на правильную картинку и поясняет почему.)

В. Переходи к следующему заданию и посмотри на четыре нарисованные картинки. Прочитай предложение над рисунками. Один из них показывает то, что ты прочитал. Отметь крестиком тот рисунок, который показывает то, что ты прочитал.

Учитель следит за тем, чтобы все поставили крестики правильно и продолжает:

Сейчас ты точно также будешь делать остальные задания на этой и трёх следующих страницах, сколько успеешь, пока я не скажу «стоп». Это значит, что прошло четыре минуты. Когда ты закончишь одно задание, переходи к следующему. Обрати внимание, что на трёх страницах шестнадцать рядов с заданиями.

Учитель показывает четыре страницы с заданиями:

Убери лист и начинай!

3. Fortellende tekst. Gåter

Her skal elevene løse ni gåter (eller detektivoppgaver) der de må tenke ekstra for å finne svaret. Etter at elevene har lest hver oppgave, skal de trekke strek fra setningen som ikke er ferdig "Jeg er en" til den tegningen som passer til beskrivelsen i oppgaven. Det er ikke feil om de skriver det ordet bildet viser på prikkene.

Det er viktig at elevene forstår at de skal lese **hele** teksten i hver oppgave før de begynner å lete etter riktig bilde. Det er også viktig at de forstår at de må lete blant **alle** bildene på siden, ikke bare de bildene som står rett ved siden av oppgaven. Oppgavetiden er fem minutter.

Læreren sier: Finn fram det løse arket og legg det slik at du ser den første oppgaven og alle bildene. (OBS! elevene på venne seg til å se på alle bildene, ikke bare de som står ved siden av teksten til oppgaven).

A. Se på den første oppgaven. Dette er en lureoppgave. Der har du først en setning: "Jeg vokser i jorda". Men det kan jo være flere ting som vokser i jorda, både sopp og blomster, men ingen av de andre tingene. Nå må du ikke sette strek, men lese videre for ikke å bli lurt. Det står: "Jeg har grønne blader. Jeg er en..." Hvem er det som har grønne blader og vokser i jorda? Er det soppen eller kniven? Nei, det er blomsten. Da trekker du en strek fra der det står "Jeg er...." og til det riktige bildet. Det er blomsten.

(På øveoppgaven skal læreren passe på at alle trekker strek til riktig bilde)

Læreren fortsetter: Nå skal du gjøre det samme med så mange oppgaver som du kan klare på denne og to sider til, før jeg sier stopp. Da er det gått **fem minutter**. Når du er ferdig med én oppgave, går du videre til neste. Det er ni oppgaver til sammen. Husk at du ikke må la deg lure, men lese alt som står i hver oppgave. Hvis du rekker alt, skal du ha trukket ni streker til sammen. Hvis du trekker strek til feil bilde, kan du sette en strek over streken og trekke en ny strek. Du må se på alle bildene på den siden du jobber med. Her kan du også bli lurt, hvis du bare ser på de bildene som står ved siden av oppgaven. Du får fem minutter til å gjøre ferdig oppgaven. Ta vekk arket og begynn!

3. Повествовательный текст. Загадки

В этом задании ученики должны угадать девять загадок (догадаться по описаниям). Здесь необходимо тщательно подумать для того, чтобы найти ответ. После того, как ученики прочитали загадку, они должны поставить стрелку от не законченного предложения «Я» к рисунку, соответствующему описаниям в задании. Не считается ошибкой, если они подпишут слово, которое соответствует картинке.

Необходимо, чтобы ученики поняли, что они должны прочитать текст **полностью** в каждом задании до того, как они начнут искать нужный рисунок. Кроме того, необходимо, чтобы они поняли, что искать надо среди **всех** рисунков на странице, а не только среди рисунков рядом с выполняемым заданием. На задание отводится пять минут.

Учитель говорит: Возьми отдельный лист бумаги и положи его так, чтобы ты видел только первое задание и все картинки. *(Внимание! Обращаем внимание учеников, что надо смотреть на все картинки, а не только на те, что рядом с заданием).*

А. Посмотри на первое **задание**. Это задание на размышление. Первое предложение здесь «Я расту на земле». Но на земле могут расти и грибы, и цветы, но ничто другое, из нарисованного здесь. Пока не ставь стрелку, а прочитай дальше, для того чтобы не запутаться. Здесь написано: «У меня зелёные листья. Я ...» Что же это может быть, с зелёными листьями и растущее на земле? Это гриб или нож? Нет, это цветок. Тогда поставим стрелку оттуда, где стоит «Я ...» к правильной картинке. Это цветок.

(Во время выполнения тренировочного задания, учитель следит, чтобы все поставили стрелку к нужной картинке).

Учитель продолжает: Сейчас ты точно также будешь делать остальные задания, на этой и двух следующих страницах, сколько успеешь, до того как я скажу «стоп». Это означает, что **пять** минут прошло. Когда ты закончишь одно задание, переходи к следующему. Всего здесь девять заданий. Помни, для того чтобы не запутаться, ты должен прочитать каждое задание до конца. Если ты успеешь сделать всё, то у тебя получится девять стрелок. Если ты поставишь стрелку неправильно, то зачеркни её и поставь новую. Ты должен рассмотреть все картинки на той странице, на которой ты работаешь. ты можешь ошибиться, если ты будешь смотреть только на картинки рядом с заданием. У тебя пять минут на выполнение этой работы. Убери лист и начинай!

4. Skriftlig instruksjon. Fargelegging

I denne delprøven skal elevene fargelegge tegningen ut fra instruksjoner som de finner i teksten.

Maksimumstid på denne delprøven er fem minutter, og læreren sier fra etter at halv tid er gått.

Når fargeblyantene er delt ut, går læreren gjennom navnene på de fire fargene gul, rød, grønn og blå: Hva kaller du den fargen som denne fargeblyanten gir?

Dersom eleven har et navn på fargen som er forskjellige fra standardnavnet, gjentar læreren dette navnet og sier hva standardnavnet er: Ja, du bruker dette navnet. I bøkene står det ofte....

(Eleven kan også ha en farge som nyanserer bedre enn det er gjort for fargenavnene her, for eksempel med navn for mørkeblå og lyseblå, gressgrønn eller olivengrønn.)

Læreren fortsetter: Se på det som står øverst på arket og tegningen på arket ved siden av. Setningen forteller deg hvordan du skal begynne å fargelegge tegningen. Hør nå godt etter:

"Maria spiser kake. Hun har blå kjole og rød hatt."

Nå kan du fargelegge slik det står. Hvem er Maria? Det er hun som spiser kake. Du ser hun har kake i munnen sin. Hvilken farge er kjolen? Den er blå. Og hvilken farge er hatten? Den er rød. Nå kan du fargelegge slik det står.

Læreren passer på at alle kommer i gang og setter riktig farge på kjolen og hatten:

Nå skal du fargelegge mer selv. Du skal fargelegge det som hører til de andre barna og noen av ballongene. Du får fem minutter til å gjøre ferdig oppgaven, og jeg kommer til å si fra når det er gått halv tid. Ta vekk arket og sett i gang!

Vurdering av arbeidet med heftet

På slutten av hvert hefte skal elevene gi uttrykk for hvordan de syntes det var å arbeide med oppgavene.

Læreren sier: På den siste siden ser du tre ansikter. Sett et kryss på det ansiktet som best viser hvordan du syntes det var å arbeide med oppgavene i dette heftet. Syntes du det var "bra", eller syntes du det var "sånn passe" eller syntes du det var "dumt". Sett kryss på det ansiktet som passer til det du syntes om å arbeide med alle disse oppgavene. Hvis du vil, kan du skrive litt om hvorfor du syntes arbeidet var "bra", eller "sånn passe" eller "ikke så bra".

4. Инструктивное задание. Раскрашивание

В этом задании ученики должны раскрасить картинку, следуя инструкциям данным в тексте.

Максимальное время на это задание - пять минут. Учитель должен сообщить, когда пройдёт половина отведённого времени.

Когда цветные карандаши выданы, учитель уточняет названия четырёх цветов: жёлтый, красный, зелёный и синий: Какого цвета этот карандаш?

Если ученик говорит название цвета, не соответствующее нормативному языку, учитель повторяет это название и говорит, как называется цвет на нормативном языке: Да, ты используешь это название. А в книгах этот цвет часто называется.....

(Ученик, также, может назвать цвет, который более точно отражает нюансы данного оттенка, например: тёмно-синий и светло-синий, или ярко-зелёный и оливковый).

Учитель продолжает: Посмотри на текст в верхней части страницы и на рисунок на следующей странице. В предложении говорится как надо раскрасить рисунок. Теперь послушай внимательно:

"Мария кушает торт. У неё синее платье и красная шапочка».

Ты должен раскрасить так, как написано. Кто на картинке Мария? Это та девочка, которая кушает торт. Ты видишь, что она поднесла кусок торта ко рту. Какого цвета её платье? Оно синее. А какого цвета её шапочка? А сейчас раскрась, так как написано.

Учитель следит за тем, что все раскрашивают в нужные цвета платье и шапочку:

Сейчас, ты будешь раскрашивать самостоятельно. Ты должен раскрасить вещи детей и некоторые из воздушных шариков. У тебя пять минут на выполнение задания. Я сообщу когда пройдёт половина отведённого времени. Убирай лист и начинай!

Vurdering av arbeidet med heftet

Оценка проделанной работы

В самом конце контрольной работы, ученики должны отметить, как они оценивают работу с заданиями.

Учитель говорит: На последней странице ты видишь три нарисованных лица. Поставь крестик на тот рисунок, который показывает твоё отношение к заданиям в этой контрольной. Считаешь ли ты контрольную «отличной», «посредственной» или она показалась тебе «плохой». Поставь крестик на то лицо, выражение которого, лучше всего соответствует твоему мнению. Если ты хочешь, ты можешь немного написать, почему ты считаешь контрольную «отличной», «посредственной» или «плохой».

Retting og vurdering

Du må lese dette før du lar elevenes resultater fortelle deg hvor langt elevene er kommet i lesing.

Prøvene skal være med på å hjelpe elever som trenger det

Det er vanlig at begynnerlesere strever litt med lesing og skriving. Å lære seg å lese og skrive tar tid for de fleste elever. For å bli flinke til å lese, trenger elever trening. Hovedhensikten med kartleggingen er å finne elever som har større problemer med lesing og skriving enn andre. Disse elevene har rett til tilpasset opplæring, eventuelt spesialpedagogiske tilbud. Dette står nevnt i §5 i Opplæringsloven. Opplæringsloven og forskriftene til den gjelder for alle barn som er i Norge, unntatt dem som er på ferie (kortere enn 3 måneder). Det betyr blant annet at barna har rett til tospråklig opplæring³ og spesialpedagogiske tiltak slik loven og forskriften beskriver det. Resultatene må derfor brukes slik at de kan gi elevene et bedre tilbud gjennom god oppfølging. Det er viktig å fange opp elever som ser ut til å ha lese- og skriveproblemer tidlig. Erfaring og forskning sier at det nytter å gjøre noe for dem. Når noen elever får lave skårer, bør skolen tenke gjennom hva årsaken kan være. Hvordan er elevenes skole- og livssituasjon? Bør eleven henvises til videre utredning?

Det er mange forhold som påvirker hvordan elevene gjør det på prøvene

Læreren må vurdere om en elevs resultater ikke stemmer med det daglige inntrykket av elevens ferdigheter. Forklaringene på hvorfor noen elever skårer annerledes enn forventet, kan være mange. Dersom læreren ikke har fulgt instruksjonen, vil som tidligere nevnt, resultatene være verdiløse. Men elever kan ha vært stresset, de kan ha vært ekstra slitne, eller de kan ha sittet litt for tett og kikket på hverandre. Noen elever kan også bare ha krysset av eller svart tilfeldig. Da gjenspeiler ikke prøveresultatet hva elevene kan. Det er viktig å finne ut hva som har skjedd under prøvetakingen og se om en forklaring ligger der. Videre kan noen elever ha lite ordforråd på førstespråket, eller de har vært mye borte og har derfor ikke fått tilstrekkelig med leseopplæring på førstespråket. Andre elever kan ha opplevd ting i nær fortid som forstyrrer deres evne til å konsentrere seg. Men noen elever kan også ha spesielle problemer med lesing og skriving. Dette kalles dysleksi eller spesifikke lese- og skriveproblemer. Fenomenet er ikke kjent i alle deler av verden, og blir beskrevet nærmere i siste del av veiledningen.

Noen av oppgavene er lette, mens andre er vanskelige for de fleste

Det er viktig å vite at ikke alle elevene som har vært med på utprøvingen, har fått riktig svar på alle prøvene. For 2. trinn er de prøvene som kommer først i heftet, lettere enn de siste. Oppgaven der elevene skal koble store og små bokstaver, ser også ut til å være lett for de fleste. Flere av skriftsystemene til minoritetsspråk i Norge bruker ikke latinske, men arabiske bokstaver, slik som arabisk, urdu, persisk, pashto og kurdisk. Noen har stavelsesskrift, slik som thai og tamil. Derfor blir oppgaven som for de latinske er å koble store og små bokstaver litt annerledes. For arabisk skriftsystem og systemene som bygger på denne, kobler en derfor en bokstav, slik den ser ut når den står fritt, med bokstaven slik den ser ut når den står først i ord. For thai og tamil, som har en kombinasjon mellom enkeltbokstaver og stavelser, skal en enkeltbokstav kobles med den stavelsen den opptrer i. For tredje trinn ser ordkjedene og setningslesingen ut til å være de letteste, mens det varierer for de andre delprøvene. Oppgaven

³ Opplæringsloven § 2.8

der elevene skal dele ordkjeder opp i enkeltord, kan være uvant for mange elever. Noen har greid alt, mens andre ser ut til å ha hatt problemer med å forstå oppgaven. Det har derfor ikke vært oppgitt noen grenseverdier for denne. Fordi denne typen oppgave brukes i de nasjonale prøvene for lesing, er det å vente at lærerne og elevene blir mer vant til dem etter hvert. Og for russisktalende elever, ser det ut til at prøven har vært grei. For dem blir det satt inn grenseverdier.

Hvordan skåre resultatene

Delprøvene skåres ved at læreren teller opp og noterer hvor mange oppgaver eleven har greid å gjøre korrekt. Hver enkelt oppgave teller like mye innenfor hver delprøve. Men læreren må være klar over at på delprøvene der elevene skal skrive første og siste bokstav, samt ordlesingsoppgavene, blir enkeltoppgavene vanskeligere etter hvert. Det er beregnet en skåreavstand fra gjennomsnittet som kalles et standardavvik⁴. De fleste elevene som har vært med på utprøvingen, befinner seg innenfor denne avstanden fra gjennomsnittet. Men rundt 20 % kommer under denne grensen. Det ser ut til at det kan være grunn til å gå nærmere inn på elever som skårer under dette avstandsmålet. Det blir derfor brukt som en nedre grense. Men dette er ingen standardisert grense. Den må bare betraktes som veiledende for elever fra språklige minoriteter.

Fasit for bokstavedikaten og ordlesingsoppgavene

Det er laget en fasit (rettemal) for hva som er rett svar på delprøven Bokstavediktat og de to ordelesingsprøvene på 2. trinn. Den riktige bokstaven, bildet eller ordet er uthevet med fet skrift. I denne utgaven er det riktige svaret også markert med bakgrunnsfarge som et forsøk. I ordlesingsoppgavene er ordene transkribert og en norsk oversettelse av ordene står under oppgaveordene.

Hvilke bokstaver som er rett, når elevene skal skrive første og siste bokstav, eller koble bokstavene, sier seg selv ut fra instruksjonen. Speilvendte bokstaver er regnet som feil, selv om det er vanlig at barn speilvender bokstaver i starten. Bokstaver som ikke er korrekte, men som egentlig viser at elevene er gode til å høre språklyder, er regnet som feil her. Dette er litt urettferdig og går særlig ut over elever som skriver med ortografier som ikke er lydrette.

Delprøvene er ikke like vanskelige på alle språkene

Vær oppmerksom på at det er forskjellige skåringer for hvert språk. Det kommer sannsynligvis for en stor del av forskjellene i skriftsystemene. Men en kan ikke se bort fra at dette også kan ha noe å gjøre med antall timer elevene får til lese- og skriveopplæring, hva slags opplæring eleven får og har fått og hvilken sjanse foreldrene har til å støtte og hjelpe i leseinnlæringen. For at elevenes skårer ikke skal bli misforstått, er det viktig å vite hvordan skriftsystemet kan påvirke hvordan elevene leser og skriver i starten.

Gjennomsiktige og ugjennomsiktige ortografier

I noen skriftsystemer er det et entydig forhold mellom en bokstav og den språklyden⁵ som knyttes til bokstaven. Et godt eksempel på en entydig ortografi er tyrkisk. En bestemt bokstav kan stort sett bare leses på én måte. Ta for eksempel bokstaven 'c'⁶. På tyrkisk leses denne

⁴ Se ordlisten bak i heftet for nærmere forklaring av standardavvik.

⁵ For å demonstrere en språklyd på norsk, kan en prøve å si bokstavnavnet uten å uttale vokalen i navnet. Lyden til bokstaven 'p' blir omtrent som 'pø', sagt med kort vokal.

⁶ I denne veiledningen skrives bokstaver, ord og setninger mellom disse to tegnene ' ' når det er snakk om dem. Det er vanlig innen språkforskning. Det kan kanskje virke forvirrende når det blir gjort for bokstaver på vietnamesisk, fordi det brukes ekstra vokaltegn og tonetegn i denne ortografien. I diskusjonen av delprøven Bokstavediktat brukes det store bokstaver når det er snakk om bokstaver fordi det er dette som brukes i denne

bokstaven grovt sagt på samme måte, uansett hvilke bokstaver den står sammen med. Og det er ingen andre bokstaver på tyrkisk som knyttes til den lyden som hører til 'c'⁷. På norsk, spansk, engelsk og vietnamesisk er det annerledes med 'c'. Den kan uttales enten som 's' i navnet Cecilie, eller som 'k' i navnet Carl. Og skal en elev skrive en 'k'-lyd på norsk eller spansk, uten å vite hvilken bokstav som er den riktige, kan hun eller han velge mellom bokstavene 'k' og 'c'. Tyrkisk er derfor mer forutsigbart, mer *gjennomsiktig* enn de andre. Gjennomsiktighet handler altså både om hvilken språklyd en bokstav skal knyttes til når den leses, og hvilken bokstav en skal knytte til en bestemt språklyd når den skal skrives.

Et språk med en ortografi som regnes som svært flertydig, og derfor vanskeligere å forutsi for elever som lærer å lese og skrive, er engelsk. Forskjellen på engelsk og tysk for begynnerlesere har vært studert. Engelsklesende elever leser mer feil enn de tyske i fem-seks år.

Noen språk kan være relativt entydige i forhold til hvilken språklyd som knyttes til bokstaven(e) – slik som for den norske skj-lyden, /ʃ/. Her er det hvilken bokstav som denne lyden skal skrives med som er en utfordring. Russisk har en relativt gjennomsiktig ortografi. I grove trekk er det et entydig forhold mellom språklyd (fonem) og bokstav (grafem). Unntak gjelder for e-lyden. Den representeres både av e og ə, mens o kan uttales både som /o/ og /a/. E kan også uttales /i/ og ʏ kan også uttales som sj-lyd. Russisk har også et fenomen som kalles palatalisering, dvs at det forekommer en samtidig dobbeltartikulasjon, der tungen midtparti også berører ganen. Det er en veksling mellom palataliserte og ikke-palataliserte konsonanter, men dette er ikke markert i skrift. Her må en enten kunne reglene for uttale eller kjenne ordene en skal lese. En har også fonologiske prosesser der såkalt harde konsonanter blir uttalt som bløte i slutten av ord eller om de opptrer i en konsonantkjede. Dette har hatt konsekvenser for valg av ord i delprøven der elevene skal skrive siste bokstav i et ord. Det er valgt ord som slutter på konsonanter som har den samme lydverdien i slutten av ord.

Det finnes også et par bokstaver som stort sett ikke transkriberes, men de bidrar til uttalen. Dette innebærer trolig at det ikke er like lett å skrive korrekt russisk som å lese det, for elever som har russisk som morsmål eller andrespråk.

Elevenes ordforråd

Prøvene er prøvd ut i flere runder for å sikre at elevene kjenner ordene. Men fordi elevene befinner seg i en språklig minoritetssituasjon, er det vanskelig å sikre at alle elevene faktisk kjenner de ordene som står i prøvene. Dersom elevene ikke kjenner ordene, kartlegger disse prøvene i større grad ordforråd enn leseferdighet. En skal også være klar over at eleven kan snakke en dialekt som avviker noe fra morsmålets standardspråk. I følge den norske utgaven av Wikipedia er det i dag ikke slikt mangfold av dialekter i Russland som i Norge, mens en i den engelske utgaven av Wikipedia angir to til tre hoveddialekter og hva som skiller dem. Under utprøving av prøvene viste det seg at en av de russisktalende elevene fra Ukraina hadde et annet ord for fargen *blå* enn den som regnes for standard. Elever fra Tjetsjenia kan ha russisk som skolespråk – uten at det er deres morsmål. En kan derfor ikke ta for gitt at de kjenner de russiske ordene i denne leseprøven. Se forøvrig kommentarene under instruksjonen til prøvene på tredje trinn om dialekt og standardspråk.

For å sikre at elevene har møtt en del av ordene, er flere av dem som brukes i ordlesingsoppgavene, også brukt i de første delprøvene.

delprøven. Når norske ord står i parentes, brukes ikke tegn for å markere at dette er ord fordi det ikke skulle være til å misforstå.

⁷ Det er den samme språklyden som g-lyden i navnet George på engelsk eller j-lyden i ordet journalist.

Dysleksi og spesifikke vansker

Prøvene er laget for at elever med lese- og skriveproblemer skal kunne oppdages og få hjelp tidlig. En type lese- og skriveproblem kalles for dysleksi. Hva dysleksi egentlig er, og hvilke elever det er som har dette problemet, diskuteres fortsatt blant forskere og fagfolk. Men det er i dag forholdsvis stor enighet om at dette lese- og skriveproblemet for mange elever handler om å ha vanskeligheter med noen av de minste bitene i språket⁸. Det er snakk om å ha problemer med å oppfatte språklyder og forhold knyttet til disse språklydene. Men det snakkes også om problemer med mer generelle informasjonsprosesser og mulige problemer med å bearbeide synsinntrykk i hjernen. At det finnes et lese- og skriveproblem som skyldes biologiske forhold i hjernen, og at dette problemet ser ut til å kunne arves, er det også overveiende stor enighet om. Noen fagfolk snakker om *spesifikke* lese- og skrivevansker. Betegnelsen 'spesifikke' er brukt for å skille mellom det å bare ha problemer med lesing og skriving på et biologiske grunnlag, og det å ha flere læringsproblemer, gjerne ut fra en kombinasjon av årsaker.

Det har vært vanlig å snakke om dysleksi der hvor elevene ikke har tilleggsproblemer. Men en slik avgrensning diskuteres blant fagfolk i dag. Omfanget av vansker, og hvordan den enkelte eleven rammes, er ikke den samme for alle. Men det viktigste er at det nytter å gjøre noe for de aller fleste av elevene med lese- og skriveproblemer.

Dysleksi og to språk?

Er det dysleksi når en elev med et annet førstespråk enn norsk har problemer med å lese og skrive på norsk? Svaret er oftest: "nei, ikke uten videre". I en startfase er det ofte vanskelig å lese på et språk der ordene er ukjente, og språklydene er andre enn dem en selv bruker. En slik lesing kan fort bli mekanisk og hakkete. Men dette er et problem som rammer alle i den samme situasjonen. Og det er andrespråkssituasjonen som da er problemet. Kjennskap til norsk ordforråd, grammatikk, språklyder og uttale vil sannsynligvis hjelpe. Den pedagogiske hjelpen her, må derfor bli en annen enn om problemet er dysleksi. Om eleven i en periode skriver norsk med påvirkning fra førstespråket, her russisk, for eksempel med mange bøyningsendelser i ett ord, der en på norsk ville ha flere enkeltord, er heller ikke dette dysleksi. Det regnes som normalt. Men hvis skrivemåten etter hvert ikke nærmer seg norsk skrivemåte, kan det være grunn til bekymring.

Om en elev har dysleksi på førstespråket (morsmålet) vil eleven da også ha lese- og skriveproblemer på norsk? Både erfaring og teoretiske forklaringer sier: "ja, stort sett", men dysleksien kan komme til uttrykk på en annen måte på norsk enn på morsmålet. Det kommer blant annet an på morsmålet ortografi og hvordan morsmålet er laget, sammenlignet med norsk. Trolig kommer det også an på hvor godt eleven etter hvert mestrer lesingen på førstespråket. En del leseferdighet kan overføres. Forskerne diskuterer hvor mye⁹. Men mange enspråklig norsk dyslektiker har sukket over å måtte streve med lesing og skriving på nytt, når de har begynt med fremmedspråket engelsk.

Antakelsen at dysleksien vil vise seg på begge språkene, er bakgrunnen for at det kan være en hjelp å undersøke elevenes leseferdigheter også på norsk. Forutsetningen er da at elevene har et minimum av kjennskap til norsk, og ikke vil få en følelse av nederlag ved at en kartlegger dem på norsk. Se forøvrig Bøyesen (2006 og 2008).

⁸ Høien 1999, Snowling og Nation 1997

⁹ Se Bøyesen 2009, for en mer utdypende drøfting av skrive- og rettskrivningssystemer og dysleksi på forskjellige språk

Hva skal kartleggingsprøvene forsøke å finne ut om elevene?

Delprøvene skal prøve å måle om elevene kan ting som har sammenheng med lesing. De fire første delprøvene for andre trinn krever ikke at elevene kan lese eller å skrive flytende. Delprøvene skal måle om elevene kan kjenne igjen bokstaver og oppfatte språklyder i ord. Prøvene skal i stor grad forsøke å avspeile fonologiske ferdigheter. Ordlesingsoppgavene skal måle hvor godt elevene kan lese enkeltordene.

Bokstavdiktaten prøver ikke å kartlegge om elevene kan alfabetet på rams. En leseforsker (Geva 2000) har undersøkt elever som lærer å lese på to språk samtidig. Hun har funnet at elever som kan ett alfabet allerede, ser ut til å overføre kunnskapen uten å lære neste alfabet på rams. Å ikke kunne rekkefølgen på et bestemt alfabet, er derfor ikke noe tegn på problemer for tospråklige elever. Men de fleste elever vil etter hvert lære å kjenne igjen, kunne navnet på og høre forskjell på bokstavene. I prøven er bokstavene satt opp slik at elevene kan bli lurt av bokstaver som ligner på den læreren sier, enten fordi bokstavene er like i utseende, eller fordi bokstavnavnene høres like ut.

Innenfor én tradisjon i norsk leseopplæring regnes det for viktig å gjøre elevene bevisste de språklydene som er knyttet til bokstavene. Det gjelder skriftsystemer som bygger på språklyder, slik latinske og arabiske ortografier gjør. Når elever skal høre lydene i ord, ønsker en at de kan høre rekkefølgen og sammensetningen av slike lyder. Når elevene skal lese, regner en at det er en god hjelp å kunne trekke sammen slike språklyder til ord.

Det er også sammenheng mellom den språklyden bokstaven står for, og navnet på bokstaven. Lydene er lettest å demonstrere for bokstaver som det tar litt tid å uttale, for eksempel alle vokaler halv vokaler og konsonanter, som for eksempel /j/ og /l/. 'På albansk er navnet på bokstavene veldig likt språklydene de representerer. På tyrkisk er navnene også mer konsistente enn på norsk. Konsonanten K, kalles *ke* ikke *kå* og L kalles *le*, ikke *el*. Dersom en elev i stor grad forveksler bokstaver som ligner hverandre i lyd etter at han eller hun har fått begynneropplæring, kan dette henge sammen med at eleven har fonologiske problemer.

De to delprøvene der elevene skal finne og skrive den første og den siste bokstaven, blir en måte å måle det som kalles fonologisk bevissthet eller lydutvikling på. Generelt regner en at den fonologiske utviklingen går fra å oppfatte første, så siste og etter hvert lydene/bokstavene i midten av et ord¹⁰. Dette har bestemt rekkefølgen av delprøvene. Denne vanskegraden ser også ut til å stemme med hvordan elevene har greid oppgavene. For ordlesing er det lagt inn ord som starter og slutter likt med det ordet som er riktig. Krysser elevene av for slike ord som ligner, kan dette tolkes som at elevene oppfatter lydene først i ord, men kanskje ikke sist i og i midten av ord. I den norske kartleggingsprøven utgitt av Læringssentret (Kartlegging av leseferdighet, 2. klasse, 2000) tilsvarende orddiktatene der delprøvene der elevene skal skrive første og siste bokstav i et ord. Men den norske diktaten er generelt vanskeligere for elevene, fordi det kreves at de skal skrive hele ordet rett, for å få oppgaven rett.

Prøvene på tredje trinn skal prøve å måle hvor godt elevene kan lese tekst. For tredje trinn er det også tatt med en prøve som skal måle hvor godt elevene kan lese og oppfatte enkeltord. Det er ordkjedeoppgaven.

Hvor sikre er prøvene og grensene for tospråklige elever?

Alle som bruker disse prøvene, må vite at dette er rådgivende, og ikke grenser basert på standardiserte utvalg. For det første er ikke elevene trukket tilfeldig. Det er valgt ut etter det som har vært praktisk mulig. Det er ikke mulig å si sikkert at disse elevene representerer alle de tospråklige elevene som får leseopplæring på de forskjellige språkene. For det andre er det

¹⁰ Ehri (1991)

relativt få elever med fra noen av språkgruppene i undersøkelsen. For det tredje er det spørsmål om prøvene fanger opp det de skal. Det gjelder både leseferdighet og dem som har problemer. Fordi prøvene bygger på de norske prøvene, ser det ut til at de i ganske stor grad måler leseferdighet. Tospråklige lærere har også oppgitt hvordan de synes elevene leser og resultatene stemmer relativt godt. Vanskeligere er det å si at prøvene fanger opp elever med problemer. Grensene er satt foreløpig. De blir undersøkt ved at alle de elevene som er med i utprøvingen, som det ser ut til at det er bekymring for, blir undersøkt nøyere. Tospråklige læreres vurdering, skolens vurdering og mulige tiltak, eventuelt foreldres bekymring blir sammenlignet med elevenes resultater på kartleggingsprøvene på morsmål og, hvis mulig, også på norsk.

Dette er tospråklige elever, så det er viktig å få vite hvordan elevene leser eller skårer også på norsk. I noen tilfeller har elevene skårer på norske prøver som er over de kritiske grensene som er satt der. Da skulle det ikke være noen grunn til bekymring for at elevene har lese- og skriveproblemer i sin alminnelighet.

Men for noen elever er skårene relativt lave på kartleggingsprøver på begge språk. Andre elever er kommet for kort til at det tilrådelig å ta norske prøver, morsmålsprøvene er tatt, og noen av disse elevene skårer lavt på morsmålsprøvene.

For de to siste gruppene med elever som har hatt lave utslag på én av delprøvene og altså lave skårer på førstespråket, er skolene blitt kontaktet. Det ser ut til å være relativt godt samsvar mellom skolenes og lærernes bekymring og utslag på prøvene. Unntaket er utslag bare på enkeltprøver, for noen få elever.

For noen elever kan skårene på norsk være lavere i forhold til grensene, enn på førstespråket. Da må skolen kunne anta at det er språkutviklingen på norsk som er utfordringen, ikke lesing og skriving i og for seg. Noen elever er undersøkt med andre prøver. Det har vært for å kunne bekrefte om det er grunn til bekymring. Så langt ser det ut til at det er ganske godt samsvar, og at prøvene kan brukes til å fange opp bekymrings elever med de grensene som er satt. Forutsetningen er selvfølgelig at læreren følger instruksjonen og veiledningen.

Når er det grunn til bekymring for lesingen til en bestemt elev?

Hvor absolutte er de nedre grensene? Må en elev ligge under nedre grense på én eller flere delprøver på morsmålet før det er snakk om bekymring?

Svaret er at det kommer an på. Det kommer an på hvilken prøve det er utslag på, og hvordan eleven skårer ellers. Noen elever kan ha blitt forstyrret eller har misforstått én av oppgavene, men kan ha greid alle de andre tilfredsstillende. Elevene kan også bli trøtte mot slutten, slik at de har fungert dårligere på den siste delprøven. Før øveoppgavene ble innført, var det også mange elever som trolig feilberegnnet tiden på koblingsoppgaven. Én av elevene som har vært med på utprøvingen, misforstod trolig delprøve 4, og for henne var ikke skolen bekymret. For elever som har mange utslag, altså at resultatene på flere delprøver er under den oppsatte grensen, kan en trolig være sikrere på at eleven har problemer. Og hvis det synes å være sammenheng i problemene, for eksempel den samme typen språklydsforvekslinger, kan en være sikrere på å ha avdekket et problem. Å tolke elevenes resultater ut fra én enkelt prøve er heller ikke forsvarlig. Den farligste prøven her er delprøve 3. Det er den som består i å koble bokstaver eller bokstavtegn. Den har minst sammenheng med de andre prøvene. Her kan elever som det ellers er bekymring for, både ha høye og lave skårer. For de andre delprøvene er sammenhengen (korrelasjonen) relativt stor. Men en må generelt være forsiktig med å tolke resultatene absolutt.

Elevenes resultater på norske kartleggingsprøver kan hjelpe til med tolkningen

Fordi elevene er tospråklige, må lærerne samarbeid om å vurdere elevenes resultater i lesing både på norsk og morsmålet. Det kan være lite ordforråd på morsmålet som gjør at en elev har vansker med morsmålsprøven, uten at det er snakk om spesielle problemer. Lærerne må likevel ikke bare ta norske kartleggingsprøver mekanisk på tospråklige elever. Har elevene nettopp kommet til landet, eller er kommet kort i sin norske språkutvikling av andre grunner, kan en slik mekanisk kartlegging bare gi elevene nederlagsfølelse uten at en får vite noe særlig om deres leseferdigheter. Men noen elever kan også lese på norsk. De kan ha overført sine ferdigheter i lesing til norsk når de har lært å lese på morsmålet. Noen kan også ha fått parallell undervisning på begge språk. Da kan det være forsvarlig å kartlegge elevenes leseferdigheter også på norsk. Har en elev ingen utslag på kartleggingsprøver på norsk, bare på morsmålsprøvene, er det som nevnt ingen grunn til å tro at eleven har dysleksi eller spesifikke lese- og skrivevansker. En kan ikke sammenligne de norske prøvene og morsmålsprøvene direkte. Det er fordi gjennomsnittsskårene og de rådgivende kritiske grensene for på morsmålsprøvene ligger under de kritiske grensene på norsk. Morsmålsprøvene ser ut til å være vanskeligere enn de norske prøvene for elever som har vært i Norge en stund, selv om de er laget på den samme måten. Dette kan igjen ha sammenheng med elevenes minoritets-språklige situasjon, med antall timer elevene får til lese- og skriveopplæring, hva slags opplæring de får og hvilke muligheter foreldrene har til å støtte og hjelpe i lese- og skriveopplæringen.

Elever som kommer i løpet av skoletiden

En elev som kommer rett fra opplæring i Russland og en som har bodd i Norge noen år, vil ha store forskjeller i bredden på det russisk ordforrådet sitt, og de vil ha forskjellig leseerfaring og trening. Det må læreren ta hensyn til når han eller hun tolker resultatene. Trolig vil en elev som kommer rett fra skole i Russland og med russisk som morsmål, ha det meste rett på disse prøvene. Har eleven bare hatt russisk som skolespråk (andrespråk) kan skårene være lavere. I et slikt tilfelle kan det være liten bredde i ordforrådet som gjør utslag, slik det kan være for russisktalende elever på kartleggingsprøver på norsk.

Elevene som har vært med i utprøvingen av disse leseprøvene på russisk, har hatt morsmålsopplæring eller russisk som fremmed- eller andrespråk. Noen har vært nyankomne og i mottaksgrupper, mens andre har vært lengre tid i Norge. Ferdighetene har variert, men det er oppmuntrende at elever som er født her og har hatt russisk som fremmedspråk har mestret disse leseprøvene godt.

Det er også laget prøver for et kombinert fjerde og femte trinn på noen språk, men foreløpig ikke på russisk.

Drøfting av de enkelte delprøvene

2 trinn

Delprøve 1. Bokstavediktaten

Å se om elevene kan kjenne igjen, se og høre forskjell på bokstaver

Dette ser ut til å være en delprøve som kan fange opp elever med problemer. En ser av de foreløpige resultatene at prøven ser ut til å være lett for de fleste elevene på alle språkene. Omtrent hver femte av alle elevene på trinn to har greid alle oppgavene. Gjennomsnittsskåren ligger rundt 16 og 17 bokstaver på de fleste språkene. På russisk er den lagt til 17. I første omgang kan det være grunn til bekymring dersom en elev har utelatelser, forvekslinger og feil

på denne delprøven. Dette ser også ut til å gjelde for russisk. Er eleven kommet kort i sin leseutvikling, ser det ut til at han eller hun ikke rekker gjennom alle oppgavene.

Det er viktig å vurdere hvilke forvekslinger elevene har gjort. Om læreren dikterer med språklyden og ikke bokstavnavnet innenfor en ortografi med flere bokstaver knyttet til samme lyd, kan elevene lett forveksle. I bokstavediktaten skal ikke elevene kunne forveksle bokstaver som er knyttet til den samme språklyden på russisk. Læreren bør være oppmerksom på elever som forveksler bokstaver som er knyttet til relativt like språklyder. En skal imidlertid også være klar over at noen bokstaver og språklyder ser ut til å være vanskeligere å skille fra hverandre enn andre. Friksjonslydene på russisk, som *ц* (ts) og *ч* (tsj), kan høres like ut for en begynnerleser. I tillegg ser disse to grafemene også like ute.

Bokstaver som er lette å forveksle

Det er noen forvekslinger på russisk. Det gjelder *ц* (ts) og *ч* (tsj), men også *ж* og *з* og *о* for *у*. Disse er alle lydlike.

Forvekslinger som bare gjøres av elever som har fonologiske problemer?

Det er ikke vanlig å finne store forskjeller i feilmønstre blant elever med og elever uten problemer. Foreløpig ser det ut til at bekymringsselevene på russisk så vel som for de andre språkene i denne utprøvingen, også forvekslet det som var lett å forveksle, men hadde andre forvekslinger i tillegg. En av de russisktalende elevene hadde mange visuelle forvekslinger i denne bokstavediktaten. Det kan, men behøver ikke være et dyslektisk problem. Det kan for eksempel være et problem med synet.

Delprøve 2. Å skrive den første bokstaven i et ord

Dette er en delprøve som ser ut til å være omtrent like lett som den foran. Også her greide omtrent hver femte av alle elevene alle oppgavene. Gjennomsnittsverdiene ligger mellom 8 og 10 rette bokstaver for alle språk, for russisk på ca 8. Noen av elevene har speilvendt bokstavene. Det er vanlig for elever tidlig i utviklingen. Det er i første omgang grunn til bekymring dersom en elev har mange feil også på denne prøven. Likeledes er det viktig å se hvilke bokstavforvekslinger elevene har gjort.

Påvirkning fra norsk?

Elever som har hatt lese- og skriveopplæring på norsk, kan se ut til å utelate bokstaver som er særegne for morsmålet og ikke finnes på norsk eller skrives som de norske, men har en annen lydverdi. Det behøver ikke gi grunn til bekymring. Disse bokstavene har vært utelatt: *н б с ц*
в ил и

Forveksling av bokstaver som representerer samme språklyd

Noen forvekslinger kan være ubetydelige i forhold til lese- og skriveproblemer. Det gjelder særlig forveksling av bokstaver som representerer samme språklyd. Når elever gjør slike feil tidlig i skriveutviklingen, kan det like gjerne være et tegn på at elevene er kommet ganske langt. Det kan bety at de hører og har oppfattet den riktige språklyden, slik som når de skriver 'A' for 'O'.

Felles feiltyper i delprøve 1 og delprøve 2?

Det ser ut til at bokstaver som var vanskelige for en del av elevene i bokstavediktaten, også var vanskelige i denne delprøven. De elevene som har relativt mange feil, har noen av de samme forvekslingene som i delprøven foran: ц (ts) og ч (tsj), ж og з, men også с og ш, ж og ц.

Delprøve 3. Å koble store og små bokstaver

Som allerede nevnt har denne delprøven den laveste korrelasjonen med de andre prøvene. En kan derfor regne med at den fanger opp andre ting enn dem.

Dette er en prøve som ser ut til å være lett for de fleste elevene. For elever som leser og skriver på russisk ser det ut til at de aller fleste greier alle. Det kan komme av at det er liten forskjell på store og små bokstaver på russisk.

For de øvrige språkene gjelder at noen lærere har reagert på at en del begynneropplæringen i dag bare foregår med store bokstaver. Lærere som vet at elevene ikke har erfaring med små bokstaver, bør ha dette i tankene. Ut fra resultatene fra utprøvingen ser det ut til at det kan det være grunn til bekymring dersom en elev arbeider langsomt og derfor kommer kort på denne delprøven. I denne delprøven er det relativt få forvekslinger for alle språkene. Så har en elev flere forvekslinger, kan dette også gi grunn til uro. Det er bare en av elevene som har krysset av for en identisk lik bokstav. Elever som er kommet både langt og kort på andre delprøver, ser ut til å kunne forveksle 'b' og 'd'. En av eleven har gjort dette på russisk.

Delprøve 4. Å skrive den siste bokstaven i et oppgitt ord

For begynnerleserne regner en at grafemet for den siste språklyden elevene hører i ordet orypeц nemlig c, også regnes som korrekt. Brukes prøven overfor eldre elever, regner en at det bare er ц som er korrekt.

I denne delprøven er forskjellen mellom språkene påfallende. Lettest har den vært for elever som snakker spansk, tamil eller tyrkisk. Omtrent hver tredje av alle disse elevene har alt rett på denne prøven, mens det bare er én eneste elev, og dermed under én prosent, av de vietnamesisktalende elevene som har alt rett. Enda verre ser dette ut til å være på thai. Dette må ha noe med ortografiene å gjøre. Det er langt vanskeligere å høre hva som er rett bokstav på thai og vietnamesisk enn på tyrkisk. Det kan være grunn til bekymring dersom en elev har greid *relativt* få oppgaver her. Det betyr at en bare må sammenligne med elever i den samme språkgruppen. For russisk har en tatt hensyn til fonologiske prosesser ved uttale av ordene, så prøvene burde være relativt lett på russisk. Den hyppigste feilen er feil grafem for e-lyd i ordet сонце (sol). En elev har skrevet bl for y. Dette er grafem for lydlike fonem. Grafemet for f-lyd har en elev skrevet med den latinske bokstaven. De fleste elevene har skrevet med trykte bokstaver, mens noen har brukt dem en bruker for sammenhengende skrift. For en lærer som ikke behersker russisk skriftlig, er det viktig å se på hvordan noen av bokstavformene varierer i håndskrift, og lett kan forveksles ytterligere med latinske bokstaver. Liten bokstav for d-lyd ser i håndskrift ut som latinsk liten g, liten bokstav for p-lyd ser ut som en liten n, liten t som m, og liten bokstav for l-lyd ser ut som den latinske bokstaven for liten i, men uten prikk. Håndskriftsbokstavene for n-lyd og m-lyd er ganske like. Det samme er bokstavene for ts- og tsj-lyd.

Delprøve 5. Ordlesingsoppgaven å sette kryss på bildet for et skrevet ord

Vær oppmerksom på at ordlesingsoppgavene er de vanskeligste. For ortografier som er relativt ugjennomsiktige blir ordene vanskeligere å forutsi for begynnerleserne. Det er forskjell på elevene i utvalget. Gjennomsnittsverdiene ligger imidlertid omtrent der de ligger for flere av de øvrige morsmålene som det er laget prøver for.

En skal være klar over at sjansen for å få rett ved gjetting og rask avkrysning gjør at elevene kan skåre så høyt at de kommer over kritisk grense uten å ha lest ordene. Dersom en elev har minst tre feil på rad, kan det være at han eller hun har gjettet. Da bør læreren også vurdere hvordan eleven har gjort det på de andre delprøvene, og hvor flink læreren selv mener eleven er i ordlesing.

Delprøve 6. Ordlesingsoppgaven å sette kryss på ordet til et tegnet bilde

Det som gjelder for delprøve 5 gjelder også for delprøve 6. Elevene kan gjette og få riktig svar ved tilfeldighet dersom de bare krysser av i full fart, uten å lese. Ordene som er valgt er relativt lange. Det kan gjøre at ordlesingsoppgavene kan være litt vanskeligere på russisk enn prøvene for andre språk som skrives med latinsk skrift.

Forveksling av ord som ligner hverandre av utseende

Forvekslingene av ord som ligner hverandre, kan forklares ved at elevene prøver å lese hele ord, men ikke har helt presise ordbilder ennå. De krysser av for ord som ligner på hverandre. På dette trinnet ser slike forvekslinger ut til å være del av den normale leseutviklingen. På russisk vil en elev lett kunne krysse av for 'короиа' istedenfor 'корова' eller 'күртка' for 'күкла'.

Drøfting av delprøven for 3. trinn

I disse delprøvene er det antall rette som telles opp for hver elev. Feilmønstre blir ikke drøftet for hver delprøve, men oppgavene er laget slik at den eleven som ikke leser nøyaktig, vil ha lett for å bli lurt av svaralternativene. Den eleven som leser langsomt, vil ikke komme særlig langt.

Riktig svar gir seg selv for den som kan lese på morsmålet, men det er satt opp en fasit for at norske lærere som samarbeider med tospråklige lærere, også kan få en oversikt.

Det har vært meningen å lage delprøver som stiger i vanskegrad. Tekstene blir lengre for hver delprøve. Men tekstmengden for alle oppgavene til sammen er størst for delprøven Gåter. Det kan være forklaringen på at noen av elevene har den laveste gjennomsnittsskåren på delprøven Gåter med arabisk skrift. Delprøvene 3 og 4 ser ut til å ha vært omtrent like vanskelige for elevene i de andre språkgruppene. De ser videre ut til å måle litt forskjellige sider ved lesing. Korrelasjonen mellom dem er ganske høy, men ikke den høyeste mellom de forskjellige delprøvene.

Delprøve 1. Ordkjedeoppgaven

Måten å løse denne delprøven på har vært ny og uvant for elevene, men den begynner nå etter hvert å bli kjent. For russisk settes det opp grenseverdier fordi elevene som har tatt prøven på russisk, ser ut til å greie den prøven relativt greit. Det ser ut til å være vanskeligere for yngre lesere å få alt rett på denne, enn på de andre delprøvene med tekstoppgaver. For elever fra femte til tiende trinn som har tatt denne delprøven på russisk, er det takeffekt. Det vil si at de fleste greier alle oppgavene.

Delprøve 2. Setningslesing

Oppgavene er laget slik at de skal bli vanskeligere mot slutten. Det ser ikke ut til å være noen spesielle problemer for elevene som har lest på russisk. For muslimske elever kan tegningen av en kino kanskje forveksles med en moské. Da er det bildet, og ikke feillesning, som lurer dem.

Delprøve 3. Gåter

Hvis elevene har skrevet kryss istedenfor å trekke streker, fordi læreren ikke har vært nøye med å lese instruksjonen, vil det ikke være mulig å rette denne delprøven. En må i tillegg være nøye med å fortelle at bildene som passer til teksten ikke nødvendigvis står ved siden av teksten. Noen av elevene ser ut til bare å ha valgt svar ut fra de nærmeste tegningene.

Også disse oppgavene er laget slik at det skal bli vanskeligere mot slutten. Men oppgave 5 kan lure noen. Tomaten er satt inn for å distrahere i forhold til bananen som kan være gul eller grønn. I norsk hushold bruker en for det aller meste røde tomater. Men det er en viss mulighet for at noen elever også har tenkt at tomater blir spist grønne, og har krysset av for en tomat. Det er vanskelig å vite dette uten å spørre elevene, for de kan også bare ha valgt det nærmeste bildet, uten å ha lest så nøye.

Delprøve 4. Fargelegging

I denne delprøven er setningen midt i teksten den vanskeligste. Det er derfor å vente at mange elever ikke får med seg at klærne til én av jentene har den samme fargen som brusen til gutten. Å få med seg at både kronen og sandalene skal farges, ser det også ut til at har vært vanskelig for en del elever. Læreren må være klar over at det ser ut til å være spesielt lett å kikke etter andre elever på denne delprøven. Det er viktig at elevene ikke sitter tett når de løser denne oppgaven.

En liten ordliste med fagord og nærliggende uttrykk

Distraktor Noe eller noen som forstyrrer. I denne sammenhengen kan en si “lure-ord” eller “feller”. Det er laget ord som har en del bokstaver felles med de riktige ordene i oppgavene, og det er laget bilder som viser deler av teksten. Elever som ikke leser hele ordet eller hele teksten, kan bli “lurt” og oppdaget.

Dysleksi Et fagord for det å ha spesielle problemer med å lese og skrive. Denne betegnelsen kommer fra gresk. ‘Dys’ (gresk: ‘dus’) betyr noe som ikke er som det skal, mens ‘leksis’ betyr ‘lesning’. Verbet som denne formen er dannet av, kan bety både ‘lese’ og ‘snakke’. ‘Leksi’ betyr også ‘ord’ på gresk. Så leseren kan møte både forklaringen ‘vansker med å lese’, ‘vansker med å snakke’ og ‘vansker med ord’. En trodde tidlig at ‘dysleksi’ hadde noe med synet å gjøre. Derfor ble dyslektikere også kalt ‘ordblinde’. I dag regner mange fagfolk at dysleksi skyldes et fonologisk problem (se fonologisk). I denne veiledningen er dette lese- og skriveproblemet diskutert spesielt.

Fenomen Noe som viser seg og opptrer. Det er gjerne noe mennesker kan observere. Det er slike ting som forskere studerer. Det kan være sykdom, lys på himmelen, forurensning, eller lignende.

Flytende Rennende, går av seg selv. En elev kan snakke eller lese flytende.

Fonologisk Noe som har med de minste enhetene (fonemene) i språket å gjøre. I denne veiledningen er betegnelsen ‘språklyder’ brukt fordi dette regnes som et kjent ord. Men noen språkforskere (Liberman, 1997) snakker også om artikulatoriske *bevegelser*, som griper inn i og delvis dekker hverandre, som de minste språklige enhetene. Slike sammensmeltete enheter av bevegelse og lyd er det ikke lett å høre, eller få tak i for begynnerlesere. Her er det lagt vekt på at språklyder ikke er helt det samme som bokstaver. I ordet ‘hvem’ på norsk, er det fire bokstaver men bare tre språklyder fordi ‘h’-en er stum. På albansk er bokstaven ‘ë’ ofte ikke knyttet til noen egen språklyd, men gjør at vokalen foran den, i det samme ordet, blir lang. På den samme måten forlenger yamuşak g (ğ) ofte vokalen foran i ordet på tyrkisk. Slik kan det bli flere bokstaver enn lyder også i albanske og tyrkiske ord. På urdu droppes korte vokaler i skrift, så for mange ord blir det færre bokstaver enn lyder på urdu. Innen språkforskning har en enda finere skiller mellom begrepene, men det blir ikke diskutert her.

Fonologisk bevissthet Bevissthet om

1. at språklydene i ord kan være like eller forskjellige
2. at ord kan deles inn i mindre enheter: *stavelser, opptakt og rim og språklyder (fonemer)*. Ordet ‘stave’ har to stavelser: /sta-ve/, én opptakt og ett rim: /st-ave/, og fem språklyder /s-t-a-v-e/
3. at språklyder kan forenes (føres sammen, syntetiseres) til stavelser og ord

Forskerne diskuterer hvor mye fonologisk bevissthet elevene må ha for at de skal greie å lære å lese, og hvor mye bevissthet elevene utvikler underveis, mens de lærer å lese. I en alfabetisk skrift er det også viktig at elevene har forstått det en kaller det alfabetiske prinsipp og har det mange kaller ortografisk bevissthet:

4. at bokstaver kan representere språklyder og ord

Hukommelse Minne. Det å huske. En kan dele hukommelsen inn i et langtids- og et korttidsminne. Fra det ene henter vi fram informasjon, mens vi bruker det andre til å ta inn, eller jobbe med, informasjon i øyeblikket. Ting som læres, går fra korttids- til langtidsminnet. Mange psykologer snakker om *arbeidsminnet* istedenfor korttidsminnet.

Kartlegging Å finne ut av et terreng eller landskap. Kartlegging av leseferdighet betyr å finne ut av elevenes leseutvikling. Det engelske ordet er “screening”. Det er en første undersøkelse av en elev eller elevgruppe for å fange opp dem en mistenker kan ha problemer. *Testing og diagnostisering* er mer omfattende undersøkelser og gjelder stort sett én elev om gangen. Tester er ofte standardiserte (se dette). Lærerne kartlegger, mens spesialpedagoger og rådgivere i Pedagogisk psykologisk rådgivningstjeneste pleier å diagnostisere og eventuelt teste.

Korrelasjon Et statistisk mål som sier noe om sammenheng mellom resultater. Når det er korrelasjon mellom to delprøver vil elever som har høye skårer på den ene delprøven også har høye skårer på den andre, mens elever med lave skårer på den ene, vil ha lave skårer også på den andre. En regner at delprøvene da måler noe av det samme.

Ortografi Opprinnelig betyr ordet rettskrivning og stavemåte.

Prøve Et ord som dekker mange måter å få tak i elevenes kunnskaper på. Her brukes ordet ‘prøve’ om kartleggingsmaterialet. Det er én prøve for hvert trinn, mens hver prøve er delt inn i seks eller fire **delprøver**. Hver delprøve har flere **oppgaver**. Første kommer et par **øveoppgaver**. Én øveoppgave står ikke som ledd i en spesiell delprøve, men kommer foran delprøver med begrenset tid. Den øveoppgaven skal gi elevene en følelse av hvor lenge ett minutt varer.

Rettemal/fasit Mønster eller modell som viser læreren hva som er riktige svar på oppgavene. For den som kan førstespråket, vil svarene stort sett gi seg selv, bortsett fra svarene på bokstavediktaten.

Standardavvik Et statistisk mål som sier noe om hvor stor spredning eller forskjell det er på elevenes resultater.

Standardisering Noe en gjør ut fra teorier i statistikk for å kvalitetssikre prøvene. En standardisering innebærer at man kan sammenligne elever som tar prøven, med de elevene som først har vært med i utarbeidingen av den. En sier at de elevene som er valgt først, i det en kaller utvalget, representerer de elevene som skal prøves eller testes etterpå. Det er for at elevene i utvalget ikke skal være spesielle (ekstra rike, ekstra fattige, ekstra ukonsentrerte osv). Er elevene i utvalget for spesielle, kaller en utvalget skeivt. Vanligvis skal elevene i utvalget velges ut på en statistisk riktig måte (tilfeldig). Det bør også være mange nok elever i utvalget. Kartleggingsprøvene på norsk (Læringssentret, 1997 og 2001) er standardiserte.

Spesifikk Særegen eller typisk (som ikke henger sammen med andre ting).

Tiltak Er definert i heftet: Tiltak og idéer. Det handler om det en kan gjøre, eller gjør, for å hjelpe elevene. ‘Å taka til’ betyr ‘å begynne’ på norsk. Det vises også til Hauge (2004) og Bøyesen (2004 og 2005, 2008c) for generelle pedagogiske tiltak.

Fasiter (Rettemaler) 2. trinn

Delprøve 1. Bokstavediktat

Д	А	Э	Ж
Я	Б	Р	Л

1	В	Т	Б	Д
2	К	Г	Т	Х
3	Ц	С	Ш	Ф
4	В	О	П	Ф
5	В	Б	Д	Н
6	П	Л	Й	Р
7	Э	Ж	З	И
8	В	Н	Ш	М
9	П	Л	Ц	Ч
10	П	М	Н	Д
11	В	Б	М	П
12	Й	Ы	У	И
13	К	Ш	Х	Ж
14	Г	Х	Й	К
15	Ш	Э	Й	Е
16	С	О	Ё	У
17	Ф	У	Ч	Ж
18	Э	Л	Й	И
19	Ж	Л	З	Ш
20	Ч	Ц	Ш	Ж

Delprøve 2. Å skrive den første bokstaven i et ord

Øveoppgavene:

- дом dom hus д Дг¹¹
- бумага bumagi ark (fl tall) б Бб

Delprøven:

1. нос	nos	nese	н	Н н
2. кит	kit	hval	к	К к
3. перо	pero	fjær	п	П п
4. ваза	vaza	vase	в	В в
5. мост	most	bro	м	М м
6. ремень	remen	belte	р	Р р
7. окно	okno	vindu	о	О о
8. банан	banan	banan	б	Б б
9. шарик	sharik	ballong	ш	Ш ш
10. утюг	utjug	strykejern	у	У у
11. свеча	svetsja	stearinlys	с	С с
12. цветок	tsvetok	blomst	ц	Ц ц

¹¹ Bokstavene i håndskrift er her hentet fra: <http://masterrussian.com/blalphabet.shtml>

Delprøve 4. Å skrive den siste bokstaven i et ord

Øveoppgavene

- оса osa veps a А а
- зуб zub tann б Б б

Delprøven

1. роза rosa rose a А а
2. лес les skog с С с
3. рот rot munn т Т т
4. стул stol stol л Л л
5. шарф sjarf sjerf ф Ф ф
6. замок zamok borg к К к
7. карман karman lomme н Н н
8. часы tsjasy klokke ы Ы ы
9. огурец¹² ogurets agurk ц Ц ц
10. колесо koleso hjul о О о
11. солнце solntse sol е Е е
12. помидор pomidor tomat р Р р

¹² Om elevene skriver bare c (s-lyd) regnes dette som korrekt for begynnerleserne, dvs elever på første og andre trinn.

Deprøve 5. Ord til bilde

1	доска, doska tavle	дом dom hus	машина masjina bil	звезда zvezda stjerne
2	лев lev løve	лес les skog	тигр tigr tiger	ножницы nozjnitsy saks
3	нож nozj kniv	нос nos nese	рот rot munn	вилка vilka gaffel
4	роза roza rose	туча sky	рыба ryba fisk	птица ptitsa fugl
5	ведро vedro bøtte	ванна vanna badekar	цветок tsvetok blomst	ваза vaza vase

6	деньги dengi penger	рот rot munn	руль rul ratt	попугай porugaj pappegøye
7	флаг flag flagg	факел fakel fakkel	флейта flejta fløyte	шар(ик) sjar(ik) ballong
8	кровать krovat seng	стол stol bord	слон slon elefant	перец perets paprika
9	глаз glas øye	ухо ukho øre	газета gazeta avis	ключ kljuts nøkkel
10	барабан (baraban) trommer	шарик sjarik ballong	банан banan banan	апельсин (apelsin) appelsin
11	доска doska tavle	дорога doroga vei	мел mel kritt	яблоко jubloko eple
12	палатка palatka telt	палец palets finger	ступня stupnja fot	молния molnia lyn
13	волосы volosy hår	ворота vorota port	волна volna bølge	бабочка (baboska) sommerfugl

14	самолёт samolót fly	браслет bracelet armbånd	телефон telefon	бумага bumaga ark
15	глаз glaz øye	лодка lodka pram/robåt	ложка lozjka skje	вилка vilka gaffel
16	пассажир passazjir passasjer	пижама pixjama pysjamas	диван divan sofa	солнце solntse sol
17	девочка devotsjka jente	солнце solntse sol	птица ptitsa fugl	дерево derevo tre
18	самолёт samolót fly	сапог sapog støvel	корабль korabl skip	груша grusja pære
19	серьги sergi øredobb	голова golova hode	виноград vinograd druer	сердце serdtse hjerte
20	мороженое morozenoje iskrem	зеркало zerkalo speil	змея zmeja slange	лампа lampa lampe

Delprøve 6. Bilde til ord

Delprøven

1	роза roza rose	рог rog horn	торт tort (bløt)kake	рот rot mun
2	колба kolba kolbe	коза koza geit	оса osa veps	код kod kode
3	лось los elg	лев lev løve	лес les skog	лава lava
4	утюг utjug strykejern	утка utka and	ухо ukho øre	куртка kurtka jakke
5	гусь gus gås	густо gusto tykt ¹³ (flytende)	губка gubka svamp	губа guba leppe
6	мода moda mote	мост most bro	нос nos nese	мебель mebel møbel
7	осёл osol esel	очки otsjki briller	окно okno vindu	оса osa veps
8	ручей rutsjej liten bekk, elv	рубль rubel	рыба ryba fisk	рука ruka hånd
9	корова korova ku	корона korona krone	королева koroleva dronning	коробка korobka eske
10	мышка myskja mus	мыло mylo såpe	мяч mjatsj ball	мыс mus odde
11	японец juponets japaner	яблоко jubloko eple	яйцо jujtso egg	алый aluj ildrød
12	галстук galstuk slips	газета gazeta avis	гардина gardina gardin	гараж garazj garasje
13	куртка kurtka jakke	кукла kukla dukke	курица kuritsa høne	крышка krysja lokk
14	дверь dver dør	дерево derevo tre	дрова druva ved	два dva to

¹³ Bare om konsistens, ikke personer eller skrift.

15	тоже todje også	дождь dozjd regn	дерево derevo tre	двадцать dvadatsat tjue
16	огурец ogurets agurk	озеро ozero vann/tjern	ограда ograda stakitt/gjerde	очки otsjki briller
17	плечо pletsjo skulder	пламя plamja ild/flammе	письмо pismo brev	платье platje kjole
18	картофель kartofel potet	карман karman lomme	капуста kapusta kål	карандаш karandasj blyant
19	помидор pomidor tomat	подарок podarok presang	попугай popuraj paregøye	пока poká ha det (bra!)
20	стремьянка stremjanka stige	стрелка strelka pil	стекло steklo glass	стена stena mur
21	алмаз (almaz) diamant	адрес adres adresse	аист (aist) stork	артист (artist) skuespiller
22	молитва molitva bønn	молоток molotok hammer	молния molnia lyn	монстр monstr monster

Fasit og oversettelser for prøver på 3. trinn

Ordkjeder Fasit Задание 1. Цепочка слов Р

• шар жираф куст	ballong sjiraff busk
• салат кошка луна	salat katt måne
• рот слон рис	munnn elefant ris
1. лев лист сумка	løve ark veske
2. ручка дверь лес	penn dør skog
3. мост рука диван	bru hånd sofa
4. зуб оса город	tann veps by
5. книга муха глаз	bok flue øye
6. золото змея нога	gull slange fot
7. стол рыба малыш	bord fisk barn
8. пенал шарф ключ	pennal skjerf nøkkel
9. урок небо поезд	time himmelen tog
10. груша стул кошка	pære stol katt
11. брюки ананас нож	bukse ananas kniv
12. дама киви лампа	dame kiwi lampe
13. мыло булка жук	såpe bolle bille
14. игра врач утка	spill lege and
15. лук живот сад	løk mage hage
16. шапка такси парк	lue drosje park
17. банан мяч волна	banan ball bølge
18. каша куртка флаг	grøt jakke flagg
19. язык бант ложка	tunge sløyfe skjei
20. лодка кино шкаф	båt kino skap
21. школа ваза сон	skole vase drøm
22. зонт вода коза	paraply vann geit
23. снег стакан кит	snø glass hval
24. нос торт вагон	nese kake vogn

Delprøve 2. Setninger

- A Masha tegner.
B Her ser du to mus.
-

- 1 Anna løper.
- 2 Sasha skriver i en bok.
- 3 Her er tre epler.
- 4 Ira sitter på en hest.
- 5 I butikken er det mange fugler.
- 6 Dette er to fine fisker.
- 7 Skoen er ødelagt.
- 8 Masha hjelper far med å bake en kake.
- 9 Ivan takker for en fin presang.
- 10 Det er morgen og alle elevene går til skolen.
- 11 Dima kom aller først til bussen.
- 12 Sofija liker å spise når hun kommer hjem fra skolen.
- 13 Fuglene fløy tvers over vannet.
7. Hunden hoppet høyt opp i lufta.
8. Det kom så mye regn at det ble en elv i gaten.
9. Alle elevene i klassen fikk hver sin iskrem.

Delprøve 3. Gåter

A Jeg vokser på bakken. Jeg har grønne blader. Jeg er en...

- 1 Jeg liker å være ute om natten. Jeg kan fange mus. Jeg er en...
- 2 Alle som bruker meg, må være forsiktige. Jeg brukes til å skjære ting med. Jeg er en...
- 3 Du kan bruke meg når det regner. Da blir du ikke så våt. Jeg er en...
- 4 Fargen min er gul eller grønn. Du kan spise meg, men ikke skallet mitt. Jeg er en...
- 5 Barn kan sitte på meg. Hvis noen dytter meg, kan jeg svinge fram og tilbake. Jeg er en..
- 6 Jeg viser filmer og nyheter. Du kan slå meg av eller på. Jeg er en...
- 7 Når folk skal ut og reise, kan de bruke meg. Jeg kjører på veien. Jeg er en..
- 8 Du kan lese i meg. Jeg blir kastet når alle er ferdig med meg. Jeg er en...
- 9 Når det er natt, kan du ofte se meg. Jeg har ett navn når jeg er stor og rund og ett når jeg er smal og tynn. Jeg er ...

Delprøve 4. Instruksjonsoppgave. Fargelegging

Maria spiser kake. Kjolen hennes er blå, og hatten hennes rød.

Pet(e)r drikker grønn brus og har gul hatt. Buksa hans er blå. Irina har på seg en buksedrakt med den samme fargen som brusen til Pet(e)r. Kronen på hodet hennes er rød, akkurat som skoene hennes.

En ballong ser ut som et hjerte og er gul. En annen ballong ser ut som en måne og er blå. Den runde ballongen har grønn farge.

Registreringsskjema for 2. klasse, en elev russisk

Navn: Klasse: Skole

Delprøver	antall oppgaver	grense	elevenes skåre
Bokstavdiktat	20	16	
feiltyper:			
Skrive første bokstav	12	7	
feiltyper:			
Koble store og små bokstaver	16	12	
feil/forvekslinger			
Skrive siste bokstav	12	4	
feil/forvekslinger:			
Ordlesing, ord til bilde	20	10	
forvekslinger			
Ordlesing, bilde til ord	22	3	
forvekslinger:			
Vurdering av arbeidet med prøven:	blid	nøytral	sur

Registreringsskjema for 3. klasse en elev, russisk

Navn: Klasse: Skole

Delprøver	antall oppgaver	bekymringsgrense	elevenes skåre
Ordkjeder	24	10	
Setninger	16	12	
Gåter	9	4	
Fargelegging	9	4	

Registreringsskjema for en elevgruppe, 2 klasse.

Elevens navn/nr	Bokstav diktat	Skrive første bokstav	Koble bok-staver	Skrive siste bokstav	Ord til bilde	Bilde til ord	Elevens vurdering

Registreringsskjema for en elevgruppe, 3 klasse.

Elevens navn/nr	Ordkjeder	Setnings-lesing	Gåter	Farge-legging	Elevens vurdering

Veiledende grenser for språkene i kartleggingsprøvene

Som nevnt er grensene bare veiledende, og de må ikke brukes mekanisk. Læreren bør i tillegg til kartleggingsprøvene også bruke skjønn i forhold til hva som er rimelig å forvente av en med elevens bakgrunn og undervisningserfaringer. Resultatene på kartleggingsprøvene bør også settes i sammenheng med andre eksempler på og erfaringer med elevens lesing og skriving på morsmålet. Etter hvert bør denne tilnærmingen gjelde elevens ferdigheter på majoritetsspråket og resultatene på begge språk vurderes opp mot hverandre.

De veiledende grensene er beholdt for å sikre at ikke ferdighetene til flerspråklige elever som har vært en stund i innvandringslandet, blir overvurdert. Det er verd å merke seg at selv for elever som tilhører språkgrupper som er kommet relativt nylig, men har fått leseopplæring i innvandringslandet, skårer ikke elevene gjennomsnittlig like høyt som de majoritetsspråklige elevene gjør på tilsvarende prøver på sitt morsmål. Det er trolig fordi de flerspråklige elevene får færre timer med leseopplæring og mindre stimulering på morsmålet enn majoritets elevene. Samtidig må en være klar over at om elevene nettopp har innvandret, og har fått leseopplæring på morsmålet sitt i hjemlandet, er det rimeligere å tenke seg høyere bekymringsgrenser på morsmålsprøvene. De bør da settes omtrent som grensene for tilsvarende prøver for majoritets elevene.

Når det gjelder de veiledende grensene som er satt for disse prøvene, har utgangspunktet vært å forsøke å lage prøver tilsvarende dem som finnes for majoritetsspråket norsk. Lesesenteret i Stavanger har laget slike prøver, og de ansvarlige der satte i sin tid en grense på 20% for å kunne gå videre og fange opp elever som kanskje har problemer med lesning og skriving.¹ De norske prøvene har imidlertid representative utvalg der en kan stole på at elever som skårer under grensene, virkelig tilhører de 20% som skårer lavest. Prøvene på morsmål er ikke prøvd ut på representative utvalg. Utvalgene er mindre, og de er ikke trukket tilfeldig. Små utvalg gir ofte større spredning, i tillegg til at morsmålsferdigheter også ser ut til å variere mer blant flerspråklige elever enn enspråklige i innvandringslandet. De 5 første språkene, albansk, somali, tyrkisk, urdu og vietnamesisk, har imidlertid relativt store utvalg, og resultatene hadde tilnærmet en normalfordeling, så her er det satt veiledende grenser ut fra fordelingene av resultater. For senere språk med stor spredning og store standardavvik, er standardavviket justert ut fra øvrige standardavvik, og for språk med tilsvarende skrift. Spredningen i resultater for språk som arabisk, persisk og sorani har vært stor, så her er standardavviket for urdu brukt som justering.

Flere forhold kan forklare variasjonen i elevresultater. For det første er det hvor lenge elevene har vært i innvandringslandet. Elever som har vært med på utprøving i første omgang var i stor grad født her, mens elever som har vært med på utprøving eller pilotering senere, ikke i samme grad var født her. For det andre spiller antallet timer elevene får til leseopplæring på morsmålet inn. For eksempel har gruppene med tamil og tyrkisk i dette utvalget fått relativt mange timer med leseopplæring. De førstnevnte har fått privatundervisning i tillegg til den offentlige. For det tredje spiller det en rolle hvor stabile elevenes språkmiljø er. I noen byer er det flere som bruker det samme språket og gir en større anledning til å bruke språket, enn i andre byer. For det fjerde spiller lærerkompetansen inn og, for det femte, elev- og foreldre-bakgrunnen. Elevene kan ha fått god stimulering på førstespråket og ha startet en skolegang i hjemlandet, for eksempel dem med polsk som morsmål. Når det gjelder foreldrene, spiller det en rolle om familien har kommet som flyktninger eller som arbeidsmigranter. Er de flyktninger, kan elevene ha vært uten skolegang og med traumatiske opplevelser bak seg. Dette kan gjelde for elever med somali, kurdisk og arabisk som skriftspråk. Elevene kan også ha et morsmål som bare har vært brukt muntlig, eller skriftspråket kan være relativt nytt og ikke standardisert, slik som kurdisk. Alt dette slår sannsynligvis ut på resultatene for språkgruppene. Andre forhold gjelder som tidligere nevnt, hvordan skrivesystemene og språkene er bygget opp. Et lydrett rettskrivningssystem gjør det lettere både å lese og å skrive korrekt tidlig, mens det motsatte forsinker utviklingen noe. Dette siste ser ut til å slå ut for thai, vietnamesisk og språkene med arabisk skrift.

¹ Det statistiske utgangspunktet er at om en har en normalfordeling av resultater, vil ca 68% av resultatene ligge innenfor et standardavviks avstand fra gjennomsnittet. Det innebærer at 15% av resultatene ligger utenfor på hver side av gjennomsnittet. For prøvene på morsmål kan en ikke i samme grad være trygg for at en har funnet de elevene som utgjør 15% av dem som skårer lavest.

Bekymringsgrenser, angitt som antall riktig svar for språkgruppene på delprøvene for andre trinn

Språk/Delprøver	Bokstavdikat maksimum 20 rette	Skriv første bokstav maksimum 12 rette	Koble tegn maksimum 16 rette	Skriv siste bokstav maksimum 12 rette	Ord til bilde maksimum ca 20 rette	Bilde til ord maksimum ca 20 rette
albansk	13	6	8	5	5	4
arabisk	13	5	7	2	1	3
badini/kurmanci	13	7	10	5	8	8
persisk	13	5	7	3	6	3
polsk	16	7	10	6	12	11
russisk	16	7	12	4	10	3
somali	13	5	7	4	4	3
sorani	13	5	7	2	3	3
spansk	14	6	7	6	8	9
tamil	16	7	9	5	10	8
thai	15	5	9	1	2	2
tyrkisk	13	7	10	5	8	8
urdu	13	5	7	2	2	2
vietnamesisk	15	6	10	3	3	3

Språk med latinsk skrift	Bokstavdik	Skriv f b	Koble tegn	Skriv s b	Ord til b	Bilde til o
albansk	13	6	8	5	5	4
badini/kurmanci	13	7	10	5	8	8
polsk	16	7	10	6	12	11
somali	13	5	7	4	4	3
spansk	14	6	7	6	8	9
tyrkisk	13	7	10	5	8	8
vietnamesisk	15	6	10	3	3	3

Språk med kyrillisk skrift	Bokstavdik	Skriv f b	Koble tegn	Skriv s b	Ord til b	Bilde til o
russisk	16	7	12	4	10	3

Språk med arabisk skrift	Bokstavdik	Skriv f b	Koble tegn	Skriv s b	Ord til b	Bilde til o
arabisk	13	5	7	2	1	3
persisk	13	5	7	3	6	3
sorani	13	5	7	2	3	3
urdu	13	5	7	2	2	2

Språk med abugidaer	Bokstavdik	Skriv f b	Koble tegn	Skriv s b	Ord til b	Bilde til o
tamil	16	7	9	5	10	8
thai	15	5	9	1	2	2

Bekymringsgrenser, angitt som antall riktig svar for språkgruppene på delprøvene for tredje trinn

Språk/delprøver	Ordkjeder maksimum 16 eller 24 rette	Setninger maksimum 16 rette	Gåter maksimum 9 rette	Instruksjonsoppgave maksimum 9 rette
albansk		9	1	2
arabisk		5	1	1
badini/kurmanci		5	1	2
persisk		6	3	3
polsk	10	12	5	6
russisk	10	12	4	4
somali		6	1	1
sorani		5	1	1
spansk		9	3	3
tamil	7	7	3	3
thai		7	3	3
tyrkisk		11	4	4
urdu		5	1	1
vietnamesisk		8	2	2

Språk med latinsk skrift	ordkjeder	setninger	gåter	Instruk-sjon
albansk		9	1	2
badini/kurmanci		5	1	2
polsk	10	12	5	6
somali		6	1	1
spansk		9	3	3
tyrkisk		11	4	4
vietnamesisk		8	2	2

Språk med kyrillisk skrift	ordkjeder	setninger	gåter	Instruk-sjon
russisk	10	12	4	4

Språk med arabisk skrift	ordkjeder	setninger	gåter	Instruk-sjon
arabisk		5	1	1
persisk		6	3	3
sorani		5	1	1
urdu		5	1	1

Språk skrevet med abugidaer	ordkjeder	setninger	gåter	Instruk-sjon
tamil	7	7	3	3
thai		7	3	3

En kan også slå sammen resultatene for de forskjellige språkgruppene med felles skriftsystem. Da får en grenseområder som inkluderer de høyeste og de laveste grenseverdiene innen hver gruppe. Det kan kalles for flytende grenser, for å markere at grensene ikke er absolutte. Dette er gjort under her.

Flytende bekymringsgrenser for prøven for andre trinn

Delprøver	Bokstavdiktat	Skriv første bokstav	Koble tegn	Skriv siste bokstav	Ord til bilde	Bilde til ord
for alle elever	13-16	5-7	7-12	1-6	1-12	2-11
for elever med språk med latinsk skrift	13-16	5-7	7-10	3-6	3-12	3-11
for e. med språk med kyrillisk skrift	16	7	12	4	10	3
for e. med språk med arabisk skrift	13	5	7	2-3	1-6	2-3
for elever med språk med abugidaer	15-16	5-7	9	5-1	2-10	2-8

Flytende bekymringsgrenser for prøven for tredje trinn

Språk	ordkjeder	setninger	gåter	instruksjon
for alle elever		5-12	1-5	1-6
for elever med språk med latinsk skrift		5-12	1-5	1-6
for e. med språk med kyrillisk skrift	10	12	4	4
for e. med språk med arabisk skrift		5-6	1-3	1-3
for elever med språk med abugidaer		7	3	3

Nyttige nettadresser ¹⁴:

Fremmedspråksenteret har en serie spesialutgaver med fokus på språk der et av språkene er russisk. Utgaven heter Russisk i verden. Dette heftet er gratis og kan bestilles fra Fremmedspråksenteret : info@fremmedspraksenteret.no eller lastes ned som en pdf-fil:

Eller lastes ned: <http://www.fremmedspraksenteret.no/index.php?ID=14149>

Fremmedspråksenteret har også lenker til andre nettsteder for russisk, for eksempel denne:

<http://www.transparent.com/languagepages/russian/resources.htm>

Generelt anbefales også hjemmesiden til det svenske skolverket, kalt *tema modersmål*. Hjemmesiden har en versjon på russisk der dette nettstedet blir presentert. For å få den russiske versjonen, velger en språk i menyen til høyre på hjemmesiden:

<http://modersmal.skolverket.se/>

Nettordbøkene i lexin-serien anbefales også. På denne lenken finnes en versjon for russisk.

<http://lexin2.nada.kth.se/sve-rys.html>

Transkripsjonene som er brukt følger anbefalingene fra Språkrådet:

http://sprakrad.no/nb-no/Sprakhjelp/Rettskriving_Ordboeker/Transkripsjon_av_kyrillisk_og_nygresk/

Nettsteder som ikke er offisielle eller sikret, men som kan være nyttige er for eksempel denne ordboka:

<http://www.ordbok.com/russisk/russisk-norsk.html>

Om en vil vite mer om russisk kan en også prøve:

http://en.wikipedia.org/wiki/Russian_language

Her står det mye, både om historie og dialekter og en lydfil for uttale av bokstavene. Et annet instruktivt nettsted er:

<http://masterrussian.com/blalphabet.shtml>

Her ligger en kontrastiv analyse av latinske og russiske bokstaver (grafemer) som kan være nyttig, ikke minst for en som vil vite mer om det russiske alfabetet sammenlignet med det latinske.

¹⁴ Disse nettadressen er hentet ned 09.07.09 og 10.07.09

Litteratur

- Kartlegging av leseferdighet 2.klasse. Læringssenteret 2001.
- Kartlegging av leseferdighet 3.klasse. Læringssenteret 1997.
- Kartlegging av leseferdighet. Lærerveiledning for 2.klasse. Lærerveiledning for 3.klasse. Idéhefte for 2. og 3. klasse. Læringssenteret 2001.
- Bøyesen, L. 1999: En kort oversikt over albansk, arabisk, somali, tyrkisk, urdu og vietnamesisk. I: Hauge, A. M.: Lærerveiledning småskolen. Generell del. Norsk som andrespråk for språklige minoriteter. Oslo: Cappelen.
- Bøyesen, L. 2001: Tosprogede elever og dysleksi. Nyt om ordblindhed nr. 29 desember 2001. Artikkel på <http://www.dvo.dk/> under lenken: Hva laver vi og så: Nyhedsbrev.
- Bøyesen, L. 2002: Kartleggingsprøver på forskjellige minoritetsspråk i Norge. Artikkel på Skolenettet under Språklige minoriteter (www.skolenettet.no/sprakmin/) og så linken Artikler. Revidert artikkel lagt ut: februar 2005
- Bøyesen, L. 2003: Lesing på to språk. En undersøkelse av tyrkisk-norske grunnskoleelevers lesing det siste året av mellomtrinnet. HiO rapport 2003 nr 24, kan bestilles via HiOs nettbokhandel.
- Bøyesen, L. 2004. Begynneropplæring i lesing og skriving for minoritets elever. Noa-nett, Cappelen; <http://noa.cappelen.no/>
- Bøyesen, L. 2005: Lese- og skriveopplæring når norsk er andrespråk. I: Leik og Læring. Grunnleggende lese- og skriveopplæring på 1. trinn. Lesesenteret. Universitetet i Stavanger.
- Bøyesen, L. 2006: Kartlegging og utredning - sikring eller marginalisering? I: Brock-Utne, B og Bøyesen, L (red.): Å greie seg i utdanningssystemet i nord og i sør. Innføring i flerkulturell og komparativ pedagogikk samt området utdanning – utvikling. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bøyesen, L. 2008a: Flerspråklighet og lese- og skrivevansker. I: Bjar, L. (red.): Det er språket som bestemmer! Læring og språkutvikling i grunnskolen. Landslaget for norskundervisning: Fagbokforlaget.
- Bøyesen, L. 2008b: Lesing og leseproblemer innen forskjellige ortografier. Kartlegging og vurdering av flerspråklige elever. I: NOA norsk som andrespråk, Vol 23, nr 1. Oslo: Novus.
- Bøyesen, L. 2008c: Systematisk lærersamarbeid om fagopplæring og lese- og skriveopplæring. I: Aamodt, Sigrun og Hauge, An-Magritt: Familielæring og andre modeller innenfor flerkulturelt pedagogisk arbeid. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bøyesen, L. 2009: Mangfold i språk og tekst. Leseopplæring i et flerspråklig perspektiv. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, Universitetet i Stavanger og Utdanningsdirektoratet.
- Ehri, L. 1998: Research on reading to read and spell: A personal-historical perspective. I: Scientific studies of reading, 2 (2), s. 97-114.
- Elbro, C. 1990: Differences in Dyslexia. Copenhagen: Munksgaard.
- Geva, E. og Siegel, L. S. 2000: Orthographic and cognitive factors in the concurrent development of basic reading skills in two languages. I: Reading and Writing. An interdisciplinary journal. Vol. 12. Dordrecht: Kluwer. s. 1-30.
- Hauge, AM: 2004: Den felleskulturelle skolen. Om arbeid i språklig og kulturelt mangfold. Universitetsforlaget.
- Husby, O. 1991: Vietnamesisk grammatikk. En innføring i vietnamesisk grammatikk sett med norske øyne. Trondheim: Friundervisningen forlag.
- Husby, O. og Silva, E. 1992: Tamilsk grammatikk. Trondheim: Friundervisningen forlag.
- Høien, T. 1999: Theories of Deficits in Dyslexia. I: Lundberg, I., Tønnesen, F. E. og Austad, I. (red): Dyslexia: Advances in Theory and Practice. Neuropsychology and Cognition. Vol. 16. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Høien, T. og Lundberg, I. (red) 2000: Dyslexia: From Theory to Intervention. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Lieberman, A. M. 1997: How Theories of Speech Affect Research in Reading and Writing. I: Blachman, B. A. (red): Foundations of Reading Acquisition and Dyslexia. Implications for Early Intervention. N. J: Lawrence Erlbaum Ass.

LS og SLF 2002: Veiledning for prøvene "Kartlegging av leseferdighet" brukt overfor elever med norsk som andrespråk 2. 3. 5. og 7. trinn: <http://ressursbanken.ls.no/kartlegging/>

Oftedal, M. P. 2000: Diagnostisering av ordavkodingsvansker: En prosessanalytisk tilnærmingstype. Avhandling fremlagt for dr. philos-graden ved Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen.

Snowling, M. og Nation, K. 1997: Language, Phonology and Learning to Read. I: Snowling, M. og Hulme, C. (red): Dyslexia: Biology, Cognition and Intervention. London: Whurr.

Szczerbiński, Martin (2003): Dyslexia in Polish. I: Goulandris Nata (red) & Snowling, Margaret (konsulent i dysleksi): Dyslexia in different languages. Cross linguistic comparisons. London: Whurr.

Noen aktuelle nettadresser:

NAFO ligger under Høgskolen i Oslo og Akershus: <http://www.hioa.no/nafo>

Tilknyttet denne siden er en nettside for flerspråklige elever, foreldre og tospråklige lærere, Tema morsmål: <http://morsmal.no/index.php/no/>

Utdanningsdirektoratet: www.udir.no har generell informasjon om sine aktiviteter, rapporter, konferanser og materiell.

Deichmanske bibliotek har eget søkested for litteratur og lenke til det flerspråklige bibliotek <http://www.dfb.deichman.no/>

En spennende nettadresse med oppslag om morsmålsundervisning i Sverige:

<http://modersmal.skolutveckling.se/pamodersmal/>

Fremmedspråkssenteret: <http://www.fremmedspraksenteret.no/>

har gitt ut en serie kalt Språk i verden. I denne serien finnes Russisk i verden, i ny utgave skrevet av Atle Grønn (Spesialutgave nr 18, desember 2009). Heftene er gratis og kan bestilles fra Fremmedspråksenteret:

<http://www.fremmedspraksenteret.no/nor/fremmedspraksenteret/forskning-ogutvikling/fokus-pa-sprak?lang=nor>

